

Yerel Yönetimlerin Göçmenlere Yönelik Sosyal Hizmet Uygulamalarının Karşılaştırılması: G20 Ülkeleri ve Türkiye

Dilara USTABAŞI GÜNDÜZ*, Hatice Kübra ÇİFCİ**

Öz

Geçici koruma altındaki Suriyeliler ve diğer göçmenlerin büyükşehirlerde yoğunlaşması yerel yönetimlerde sosyal uyumu sağlamak için etkin sosyal hizmet uygulamalarının planlanması zaruretini doğurmaktadır. Bu araştırmanın amacı geçici koruma altındaki Suriyeli göçmenlerin ve diğer zorunlu göç yoluyla gelenlerin sosyal uyumlarını sağlamak üzere büyükşehirlerdeki yerel yönetimlerin sosyal hizmet uygulamalarının çeşitlendirilmesine yönelik öneriler geliştirmektir. Bu kapsamda G20 ülkeleri arasında Türkiye dışında en fazla sığınmacı ve mülteci barındıran on ülkenin yerel yönetimleri ve Türkiye'deki en fazla geçici koruma altında Suriyeli nüfusa sahip on büyükşehir belediyesi amaçlı örneklemeyle seçilmiştir. Belirlenen yerel yönetimlerin göçmenlere yönelik sosyal hizmet uygulamaları nitel araştırma yöntemiyle ele alınmıştır. Tematik analiz yöntemiyle elde edilen bulgular eleştirel ve karşılaştırmaya dayalı bakış açısıyla incelenmiştir. Araştırma bulgularından yola çıkarak ülkemizdeki yerel yönetimlerin göçmen refahını sağlamada kamu ve kamu dışı refah sunucularıyla daha fazla iş birliğiyle çalışmalarını, istihdama katılımı artırıcı nitelikte çalışmalar yürütmeleri, eğitimin uyumun sağlanmasında kilit konumda olmasından hareketle okul sosyal hizmetinin hayata geçirilerek yerel yönetimlerle entegre sosyal hizmet uygulamalarının gerçekleştirmesi gerektiğine vurgu yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Göçmen refahı, sosyal uyum, yerel yönetimler, sosyal hizmet, sosyal politika

* Dr. Öğr. Üyesi, KTO Karatay Üniversitesi, dilara.ustabasi@karatay.edu.tr,
ORCID: 0000-0002-8184-8446

** Sosyal Çalışmacı, Konya Büyükşehir Belediyesi, kubracifci95@gmail.com,
ORCID: 0000-0002-2108-8174

A COMPARISON OF LOCAL GOVERNMENTS' SOCIAL WORK PRACTICES FOR MIGRANTS: G20 COUNTRIES AND TURKEY

Dilara USTABAŞI GÜNDÜZ*, Hatice Kübra ÇİFCİ**

Abstract

Syrians on temporary protection and other migrants being densely in metropolitan cities creates the necessity of planning effective social service practices by local governments to ensure social cohesion. The purpose of this study is to develop recommendations for the diversification of local governments' social work practices in metropolitan cities to ensure the social adaptation of Syrian migrants on temporary protection and other forced migrants. Accordingly, the study sample consists of the local governments of the top ten G20 countries except for Turkey that hosts the most refugees and asylum seekers, and the metropolitan municipalities of the top ten Turkish cities that host the most temporary protected Syrian population, and sampling method is purposive. We examine the social work practices of the sampled local administrations for migrants through employing a qualitative research method. We examine the findings obtained by the thematic analysis method with a critical and comparative perspective. The results emphasize that Turkey's local governments should cooperate with public and non-public welfare providers to ensure migrant welfare, carry out activities to increase their participation in employment, and implement school social service integrated with local administrations to ensure the integration of education.

Keywords: *Migrant welfare, social cohesion, local governments, social work, social policy*

* Assoc. Prof., KTO Karatay University, cetinc@ogu.edu.tr,
ORCID: 0000-0002-8184-8446

** Social Worker, Konya Metropolitan Municipality, kubracifci95@gmail.com,
ORCID: 0000-0002-2108-8174

Giriş

21. yüzyıl ekonomik rekabetin, teknolojik büyüme girişimlerinin, kaynak elde etmenin, savaşların sıcak yüzünü gösterdiği bir dönem olmuştur. Devletlerin birbirleriyle olan rekabetinin kızıştığı, büyüme için türlü ekonomik politik girişimlerin olduğu böyle bir ortamda yaşamını sürdürebilme amacıyla birçok insan buldukları bölgeden daha iyi çalışma koşullarına sahip yerlere hareket etmektedir. Bunun yanında günümüzde yaşadıkları bölgenin abluka ve savaş gibi nedenlerle güvenli olmaması halinde hayatta kalabilmek amacıyla evlerini terk etmek zorunda kalan insanların oluşturduğu yoğun bir göç hareketliliği yaşanmaktadır.

Türkiye insan hareketliliği açısından yoğun bir dönem yaşamaktadır. 2011 yılında çıkan Suriye’de baş gösteren iç savaş nedeniyle bugüne kadar üç buçuk milyonu aşkın Suriyeli Türkiye’ye sığınmıştır. Göç İdaresi Müdürlüğü tarafından hazırlanan göç istatistiklerine göre 25.11.2020 tarihi itibarı ile 3.638.288 Suriyeli geçici koruma kapsamında bulunmaktadır. Uluslararası koruma altına alınanlar ile birlikte 4 milyona yakın yabancı göçmen ülkemizde bulunmaktadır (www.goc.gov.tr). 2014 yılında çıkarılan Geçici Koruma Yönetmeliği’yle ülkemize sığınan Suriyelilere “geçici koruma” statüsü verilmiştir. Bu statü Suriyelilerin insani şartlarda yaşamalarını sürdürebilmeleri için gerekli barınma, sağlık, eğitim, çalışma, seyahat edebilmelerine yasal zeminde imkan sağlamaktadır (“Geçici Koruma Yönetmeliği”, 2014). Ancak bu çalışma kapsamında zorunlu göçe maruz kalanlar (geçici koruma altındaki Suriyeliler, mülteciler ve sığınmacılar) dil birliği olması açısından “göçmen” olarak ifade edilmektedir.

Göç eden bireylerle birlikte başta aileleri olmak üzere sosyal, kültürel, ekonomik, demografik, siyasal, dinsel pek çok sorunlar yaşanmaktadır. Bununla birlikte yapılan göç hareketleri zorunlu olarak yapılmış ise yasadışı yollarla göç yapanlar artmakta, kültürel çatışmalar ve güvenlik gibi sorunları da oluşturabilmektedir (Demirhan ve Aslan, 2015, s. 29). Ayrıca göç eden bireyler psiko-sosyal açıdan da etkilenmektedir. Yeni bir ülkeye taşınmak bu kararı vermek, uygulamak, terk ettiği yere yönelik taşıdığı hatıraların bulunduğu yere, belki de geride bıraktıkları aile üyeleri ve akrabalarına veda etme süreçleri birçok psikolojik soruna yol açabilmektedir.

Bu da göçmenlerin sosyal destek sistemlerinin zayıflamasına, kendilerini güçsüz, yabancı ve zayıf hissetmelerine yol açmaktadır. Geldikleri ülkede ise en önemli problemlerin başında dil gelmektedir. Dil bilmemek sosyal yaşam ve gündelik iş yaşamındaki uyum sürecini zorlaştırıp, stresi arttırabilir. Yabancı bir ülkeye geldikleri için kültürel olarak da kendilerini yabancılaşmış hissedip sosyal izolasyonun artmasına sebep olabilir (Özmete ve Arslan, 2018, s. 193). Bu durum topluma uyumu geciktirmekte ve sosyal barışın teminini zorlaştırmaktadır.

Göçmen çocukları başta olmak üzere, geldikleri yerde karşılaştıkları riskler ve yaşadıkları sorunların insan hakları ve sosyal adalet çerçevesinde ele alınması gerekmektedir (Atasü Topçuoğlu, 2014, s. 104). Göç sonucunda yaşanan ekonomik sorunların üstesinden gelmek için bazı göçmen aileler çocuklarını sermaye olarak görüp yoksulluktan kurtuluşu çocuğun çalışmasına bağlayabiliyorlar. Bu algı çocuk işçiliğini arttırırken, çocukların suça sürüklenmelerine sebep olmakta ayrıca çocukları ihmal ve istismara açık hale getirmektedir (Gönültaş ve Kelebek, 2017, s. 150). Risklere karşı savunmasız olan çocukların ruhsal durumlarının da bu süreçten etkilendiğini ve bu durumun başta okul olmak üzere birçok alanda uyum problemine yol açtığı söylenebilir (Uluocak, 2009, s. 42). Uyum problemleri ile birlikte çocuklar arası çeteleşme, madde bağımlılığı, akran zorbalıkları gibi pek çok sorunda çocuk işçiliğini takip etmektedir. Bu riskleri en aza indirmek ve karşılaşılan problemleri çözebilmek için göçmenlerin toplumsal uyumlarını sağlamak ve entegrasyonun sağlanabilmesi amacıyla birtakım profesyonel müdahale ve uygulamalara ihtiyaç duyulmaktadır. Bu uygulamaların bütüncül ve sistematik olmasını sağlayacak hizmet ve politikaların geliştirilmesi gerekmektedir (Gencer, 2017, s. 849). Tüm bu güçlüklerle başa çıkabilmeleri için fiziksel, psikolojik ve ekonomik anlamda psiko-sosyal destek sağlamak ve göç edinilen toplumda toplumsal yapının bozulmadan göçmenlerin topluma entegrasyonun sağlanabilmesi için; sosyal hizmet uygulamaları toplum sağlığı ve refahı açısından şüphesiz önem taşımaktadır (Genç ve Kara, 2016, s. 37). Toplum refahının sağlanmasında göçmenlerin sosyal uyumunun inşa edilmesinin ve toplumla bütünleşebilmelerinin önemli bir payı vardır. Bunun için göçmenleri de içeren sosyal hizmet uygulamalarına ve sosyal politikalara ihtiyaç duyulmaktadır.

Göçmenlerin çoğunlukla büyükşehirlerde yerleştikleri bilinmektedir. Bu durum büyükşehir belediyelerinin sosyal uyumu sağlama noktasında rol alması gerektiğini göstermektedir. Yerel yönetimler tarafından göçmen yerleşimcilerin temel ihtiyaçlarının giderilmesi, temel refah hizmetlerinden faydalanmaları ve toplumla bütünleşmelerinin sağlanması konularında göçmenlere yönelik sosyal yardım, danışmanlık, kaynaklarla buluşturma, hakları konusunda bilgilendirme, savunuculuk, güçlendirme gibi faaliyetleri kapsayacak şekilde etkin sosyal hizmet uygulamalarını planlamaları gerektiği açıktır.

Göçle gelenlerin topluma aidiyet duymaları ve sosyal uyum sağlamaları toplumda birer zenginlik olarak kabul edilmelidir. Göçmenlerin entegrasyonunu sağlamak önemli bir soruna işaret etmektedir. Temel sosyal refah hizmetlerinden yararlanamayan, istihdama katılamayan, topluma uyum sağlayamayıp toplumla bütünleşmede sorunlar yaşayan, topluma aidiyet duygusu olmayan göçmenler buldukları toplum için sosyal risk oluşturmaktadır. Bir toplumun teşekkülü için içinde barındırdığı birey ve toplulukların sosyal uyumu çok önemlidir. Göçmenlerin yaşadıkları bölgelerdeki lokal sorunlar ve bunların çözümünde yerel yönetimler ciddi sorumluluklar üstlenmektedir. Yerel yönetimler için kentlilik bilinci ve aidiyet duygusu önemli kavramlardır. Bu bağlamda yerel yönetimlerin kentsel alanlara yerleşen göçmen nüfusun temel sosyal hizmet uygulamalarından yararlanmalarını sağlayarak yaşam koşullarını iyileştirmek ve toplumsal uyumlarını temin etmek üzere çeşitli sosyal hizmet uygulamaları bulunmaktadır. Bu araştırma kapsamında, dünyanın en gelişmiş ekonomilerine sahip G20 ülkelerinden Türkiye dışında en fazla yabancı nüfus barındıran 10 ülkenin yerel yönetimlerinin ve Türkiye'deki 10 büyükşehir belediyesinin göçmenlere yönelik sosyal hizmet uygulamaları tasnif edilmiştir. Karşılaştırmalı olarak değerlendirilen sosyal hizmet uygulamalarından yola çıkarak ülkemizdeki yerel yönetimlerin göçmen refahını sağlamaya yönelik alabilecekleri tedbirlere ve sunabilecekleri sosyal hizmetlerin çeşitlendirilmesine ilişkin önerilerde bulunmaktadır.

Araştırmanın Metodolojisi

Bu çalışmada Türkiye'nin de aralarında bulunduğu dünyanın en büyük ekonomilerine sahip ülkelerin sosyal belediyeçilik anlayışının göçmenlere nasıl yansıtıldığının belirlenmesi ve ülkemizdeki yerel yönetimlerin sosyal hizmet uygulamalarının nasıl çeşitlendirilebileceğine yönelik önerilerin getirilmesi amaçlanmıştır. Çalışma G20 ülkelerindeki yerel yönetimlerin göçmenlere yönelik sosyal hizmet uygulamalarını gözler önüne sermesi, Türkiye'deki yerel yönetimlerle karşılaştırma imkanı sunması, bu konuda yapılan tek çalışma örneği olması ve sosyal politika yapıcılara yol gösterici nitelikte olması bakımından önem taşımaktadır. Bu doğrultuda çalışmamızda şu araştırma sorularına yanıt aranmıştır:

1. Türkiye'de yerel yönetimler göçmenlere yönelik ne gibi hizmetler sunmaktadır?

2. G20 ülkelerinde yerel yönetimler göçmenlere yönelik ne gibi hizmetler sunmaktadır?

3. Türkiye'de yerel yönetimlerin göçmenlere yönelik sosyal hizmet uygulamalarını çeşitlendirmede ve iyileştirmede neler yapılabilir?

Araştırmanın amacı doğrultusunda Türkiye'de en fazla göç alan on büyükşehir belediyesinin ve G20 ülkelerinden Türkiye haricindeki en fazla göç alan on ülkedeki yerel yönetimlerin göçmenlere yönelik hizmetleri yerel yönetimlerin web siteleri üzerinden tasnif edilmeye çalışılmıştır. İçerik analiz tekniği türlerinden tematik analizin benimsendiği bu çalışmada yerel yönetimlerin web sitelerinde ulaşılan metinlerde belirlenen sosyal hizmet uygulamaları karşılaştırmalı bir şekilde değerlendirmeye alınmıştır. Bir metin içeriği derleme ve analiz tekniği olan içerik analizi konu ile ilgili kategoriler oluşturularak incelenen verileri bu kategorilere yerleştirmeyi esas almaktadır (Tanrıverdi ve Köksal, 2018, s. 250). Tematik analiz, bir belge veya belge kümesindeki temaların veya ana fikirlerin tanımlanması şeklinde ifade edilmektedir (Trochim vd., 2016). İçerik analiziyle bu çalışmada, ulaşılan yerel yönetim web siteleri detaylı bir şekilde incelenerek, araştırma sorularına cevap oluşturacak kavram ve temalar tematik analiz yöntemiyle ele alınarak veriler karşılaştırmalı olarak değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Amaçlı örneklem yöntemlerinden aykırı durum örnekleme tercih edilmiştir. Aykırı durum örnekleme araştırmanın incelediği konuya dair sıra dışı ve uç durumları örneklem olarak ele alması şeklinde açıklanır. Bu örneklemin özelliği olumlu ve arzu edilen durumlarda değil olumsuz ve istenmeyen durumlarda kullanılmasıdır (Collier & Mahoney, 1996). Bu çalışmadaki aykırı durum kriteri G20 ülkelerindeki şehirlerin mülteci ve sığınmacı nüfus büyüklüğüdür. Çalışmanın zorunlu göç sonucu yaşamlarını farklı coğrafyalarda sürdürmeye çalışan mülteci ve sığınmacıları konu edinmesi nedeniyle belirlenen şehirler aykırı durum örnekleme dahil edilmiştir.

Her bir ülke özelinde yapılan araştırmalarda sığınmacı ve mültecilerin hangi şehirlere yerleştiklerine dair net istatistiklerine ulaşılamayacağı dikkate alındığından ülke içinde yabancı nüfusun dağılım rakamlarına ulaşılmaya çalışılmıştır. Ülke içi yabancı nüfusa dair net istatistiklere ulaşılamadığında başkentler örneklem olarak ele alınmıştır. Tablo 1'in ilk sütununda on G20 ülkesi ve ikinci sütunda bu ülkelerdeki sığınmacı ve mülteci nüfusu yer almaktadır. Belirlenen G20 ülkeleri arasında, sığınmacı ve mültecilere ilişkin net nüfus verilerine ulaşılabilen ülkelerde sığınmacı ve mülteci nüfusun fazla olduğu şehirler doğrudan; net sayısal verilere ulaşılamayan ülkelerde ise başkentler örnekleme dahil edilerek son sütunda gösterilmektedir.

Tablo 1. G20 Ülkelerinde Sığınmacı ve Mülteci Nüfus Verileri

	Ülke Adı	Sığınmacı ve Mülteci Nüfusu	Örneklem
	<i>Türkiye</i>	<i>3.787.207</i>	İstanbul
1	Almanya	1.399.669	Köln (Nordrhein-Westfalen eyaleti)
2	Amerika Birleşik Devletleri	929.762	Los Angeles (Kaliforniya eyaleti)
3	Fransa	400.228	Paris
4	İtalya	354.698	Milano

*Yerel Yönetimlerin Göçmenlere Yönelik Sosyal Hizmet Uygulamalarının
Karşılaştırılması: G20 Ülkeleri ve Türkiye*

5	Çin	322.383	Şanghay
6	İsveç	292.479	Stokholm
7	Hindistan	207.619	Yeni Delhi
8	İngiltere	162.202	Londra
9	Kanada	156.582	Toronto (Ontario eyaleti)
10	Rusya	128.139	Moskova

Kaynak: United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Population Division (2019). International Migrant Stock 2019

Tablo 1, Birleşmiş Milletler, Ekonomik ve Sosyal İşler Başkanlığı'na bağlı Nüfus Biriminin 2019 yılına ait zorunlu göç gerçekleştiren sığınmacı (asylum seeker) ve mülteci (refugee) nüfus verilerinden yola çıkılarak hazırlanmış olup, en fazla sığınmacı ve mülteci nüfus barındıran G20 ülkelerini göstermektedir. Türkiye bu sıralamada 3,7 milyonla ilk sırada yer almaktadır (www.un.org). Tablo 1'deki her bir ülkede yabancı göçmenlerin çoğunlukla ikamet ettikleri şehirlerin belirlenmesi için her bir ülke ayrı ayrı incelemeye alınmıştır. Türkiye'den sonra 1,3 milyonla en fazla göçmene ev sahipliği yapan Almanya'da Nordrhein-Westfalen eyaleti en fazla yabancı nüfusu barındırmaktadır (www.destatis.de). Eyalet içi detaylı istatistiklere ulaşamadığından eyaletin en büyük şehri olan Köln örnek olarak ele alınmıştır. Amerika Birleşik Devletleri'nde 2014-2018 yılları verilerinden hareketle 3.457.000 göçmen nüfusuyla Kaliforniya eyaletinin başkenti Los Angeles (www.migrationpolicy.org) örneklem olarak seçilmiştir. İngiltere'de başkent Londra (ec.europa.eu), Kanada'da başkent Toronto (www.toronto.ca), Çin'de Şanghay (clb.org.hk) en fazla yabancı göçmen barındıran şehirler oldukları için örnekleme dahil edilmiştir. Bunun dışında Fransa, İtalya, İsveç, Hindistan ve Rusya için ülke içi net mülteci ve sığınmacı istatistiklerine ulaşamadığından başkentleri örneklem kapsamında ele alınmıştır. Örnekleme konu edilen G20 ülke şehirlerinin yerel yönetimlerinin göçmenlere yönelik yaptıkları hizmetler web sitelerinden yararlanılarak belirlenmiştir.

Çalışmamızda yabancı göçmen ifadesiyle örneklem seçilen G20 ülkelerine zorunlu göç sonucu gelen sığınmacı ve mülteciler kastedilmekte olup; ülkemizdeki sığınmacı, mülteci ve geçici koruma altındaki Suriyeliler ise göçmen olarak ifade edilmektedir.

Türkiye’de geçici koruma altındaki Suriyelilere dair istatistiki verilere Göç İdaresi Genel Müdürlüğüne web sitesinden ulaşılabilir. Hemen hemen her ay güncellenen istatistiki verilerden hareketle en fazla nüfusa sahip geçici koruma altındaki Suriyelilerin yaşadıkları on büyükşehir belirlenerek Tablo 2 hazırlanmıştır. Tablo 2’de gösterilen rakamlar 25.11.2020 tarihine ait olup bu çalışmanın gerçekleştirildiği zamanda en güncel verileri yansıtmaktadır.

Tablo 2. Türkiye’de Geçici Koruma Altındaki Suriyelilerin Yaşadığı Büyükşehirler

	Büyükşehir	Geçici Koruma Altındaki Suriyeli Nüfusu
1	İstanbul	515.760
2	Gaziantep	451.652
3	Hatay	435.427
4	Şanlıurfa	420.593
5	Adana	251.004
6	Mersin	220.990
7	Bursa	177.967
8	İzmir	147.304
9	Konya	117.661
10	Ankara	99.203

Kaynak: <https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638>

Çalışmanın Türkiye’deki yerel yönetimlerin göçmenlere yönelik hizmet yelpazesine katkıda bulunacağı düşünüldüğünden öncelikle göçmen yoğun on büyükşehir belediyesinin göçmenlere yönelik hizmetleri içerik analizine tabi tutularak, Türkiye’deki yerel yönetimlerin göçmenlere yö-

nelik hizmet profili ortaya çıkarılmıştır. G20 ülkelerinden Türkiye dışında en fazla göçmen barındıran on G20 ülkesinden birer yerel yönetim örneği ele alınmıştır. Bu anlamda farklı niteliklere ve dinamiklere sahip ülkelerin yerel yönetimlerinin göçmenlere yönelik sosyal hizmet uygulamalarından hareketle karşılaştırmalı olarak değerlendirme yapılmış ve ülkemiz yerel yönetimlerine yönelik önerilerde bulunulmuştur.

Bu çalışmanın yerel yönetimlerin göçmenlere yönelik sosyal hizmet uygulamalarına odaklanıyor olması bu ülkelerin göçmenlere sadece yerel yönetimler kanalıyla hizmet sundukları anlamına gelmemektedir. Bu çalışmada örnekleme alınan G20 ülkelerinin yerel yönetimleri dışında da göçmenlere sosyal refah hizmetleri sunan kurumları vardır. Çalışma kapsamında içerik analizine sadece örneklem alınan yerel yönetimlerin web siteleri üzerinden ulaşılan bilgiler dahil edilmiştir. Yerel yönetimlerin web sitelerinde şeffaflık ilkesi doğrultusunda göçmenlere yönelik hizmetlerinin açıkça yer aldığı varsayılmaktadır. Çalışmamızın bulgularında yer alan hizmetlere dair bilgiler web sitelerinde verilen bilgilerle sınırlandırılmıştır.

Bulgular ve Yorum

Uluslararası göçmenlerin sosyal içerilmeleri göç olgusunun önemli bir konusunu oluşturmaktadır. Yabancı göçmenlerin yerleştikleri toplumla bütünleşmeleri uzun ve zorlayıcı bir sürece tekabül etmektedir. Göçmen toplulukların sosyal içerilme süreçlerinde önemli bir rolü üstlenebilecek yerel yönetimlerin sosyal hizmet uygulamalarının zenginleştirilmesi bu çalışmanın odağını oluşturmaktadır. Bu kapsamda önce ülkemizde en fazla yabancı göçmen barındıran on büyükşehir belediyesinin sosyal hizmet uygulamaları göçmenlerin öne çıkan sorunları ve ihtiyaçlarına göre alt başlıklarla kategorilendirilmiştir. Sonrasında G20 ülkelerinden Türkiye'nin dışındaki en fazla sığınmacı ve mülteci barındıran on ülkeden seçilen yerel yönetimler Andersen'in refah rejimi sınıflandırmasına göre (Kıta Avrupası, Liberal, Sosyal Demokrat, Güney Avrupa Refah Rejimleri) alt başlıklarla kategorilendirilmiştir. Kategorilendirilen başlıklar altında örneklem alınan belediyelerin sosyal hizmet uygulamaları temalandırılarak yorumlanmıştır.

Türkiye’deki Büyükşehir Belediyelerinin Göçmenlere Yönelik Sosyal Hizmet Uygulamaları

Türkiye 3.638.288 geçici koruma altındaki Suriyeli nüfus ile G20 ülkeleri arasında en fazla göçmen barındıran ülkedir. Türkiye’de geçici koruma altındaki Suriyeli nüfusun, örneklem alınan büyükşehirlerdeki nüfus içindeki oranları en yoğunundan en az yoğununa şu şekilde sıralanabilir: Hatay’da %26,73, Gaziantep’te %21,83, Şanlıurfa’da %20,28, Mersin’de %12,01, Adana’da %11,22, Bursa’da %5,82, Konya’da %5,27, İzmir’de %3,37, **İstanbul’da %3,32**, Ankara’da %1,76. 5393 sayılı Belediye Kanunu’nun 13. Maddesi gereği hemşehrlik hukukuna binaen göçmenlerin de yararlanabildikleri sosyal hizmet uygulamaları (“Belediye Kanunu”, 2005) bu çalışmada ihtiyaç ve sorun alanlarına göre kategorilendirilmiş, sonrasında sundukları sosyal hizmet uygulamaları türlerine göre temalandırılarak yorumlanmıştır.

Göçmenlere Yönelik Özel Birim Oluşturulması

Yerel yönetimlerde göçmenlere yönelik özel bir birimin oluşturulması il bazında göçmenlerin hizmetlere ulaşımını kolaylaştırabilir. Yapılan içerik analizi sonucu aşağıda on büyükşehir belediyesinden göçmenlere yönelik özel birim ve hizmet bulunduran belediyelere ve kısaca hizmetlerine dair elde edilen bulgulara değinilmektedir.

Gaziantep Büyükşehir Belediyesi’nde 2012 yılında göçmenlere hak ve hizmetlerle ilgili danışmanlık ve yönlendirmenin yapıldığı Yerel Bilgi Merkezi, 2015 yılında da Göç Yönetimi Şube Müdürlüğü adıyla göçmenlere doğrudan hizmet veren bir birim kurulmuştur. Bu birim bünyesinde Ensar Toplum Merkezi ve Suriyeli Misafirler Bilgi ve Eğitim Merkezi bulunmaktadır. Ensar Toplum Merkezinde göçmenlere yönelik rehberlik ve danışmanlık hizmetleri verilmektedir (www.gaziantep.bel.tr). Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi’nde 2017 yılında Göç İşleri Şube Müdürlüğü kurulmuş ve bünyesindeki Göçmen Bilgilendirme ve Koordinasyon Merkezi ile şehirdeki göçmenlerin kamu-STK hizmetlerinden etkin bir şekilde yararlanmalarını sağlamak amaçlanmıştır. Ayrıca müdürlük bünyesinde sosyal hizmet, eğitim, hukuki, psikososyal, sağlık, mesleki eğitim ve istihdam konularında danışmanlık ve tercümanlık hizmetleri de sunulmaktadır.

2019 faaliyet raporuna göre danışmanlık faaliyetlerinden 7.992 göçmen yararlanmıştı (www.sanlıurfa.bel.tr).

Bursa Büyükşehir Belediyesi'nin göçmenlere yönelik hizmetleri incelendiğinde Sosyal Hizmetler Şube Müdürlüğü bünyesinde Dış Göç Mağdurlarına Destek Hizmetleri adlı bir birim bulunduğu görülmüştür. Bu birim Bursa'daki göçmenlerin yaşamsal ihtiyaçlarına yönelik destek, bilgilendirme ve diğer kurumlarıyla iş birliği içerisinde yönlendirme ve danışmanlık hizmeti vermektedir (www.bursa.bel.tr). Adana Büyükşehir Belediyesi web sitesi üzerinden göçmenlere yönelik hizmetler incelendiğinde Göç ve Göçmen İşleri Şube Müdürlüğü'nün olduğu (www.adana.bel.tr), İzmir Büyükşehir Belediyesi bünyesinde ise Göç ve Uyum Komisyonunun olduğu görülmüştür (www.izmir.bel.tr). Ancak bu müdürlüklerin detaylı hizmetlerine erişilememiştir. İstanbul, Hatay, Konya, Ankara ve Mersin Büyükşehir Belediyelerinin web siteleri üzerinden göçmenlere yönelik hizmetler incelendiğinde doğrudan göçmenlere yönelik bir hizmet birimi bulunamamıştır.

İçerik analizi sonucunda ulaşılan veriler, en fazla göçmen barındıran İstanbul Büyükşehir Belediyesi başta olmak üzere toplamda 5 belediyede göçmenlere yönelik özel bir birimin olmadığını göstermektedir. Bu durum göçmenlerin hizmetlere erişim süresini uzatabileceği gibi hak ve hizmetlerle ilgili bilgiye erişimlerini de güçleştirebilir. Göçmenlere yönelik özel olarak kurulan birimleri olan belediyelerde verilen bilgilendirme, danışmanlık ve yönlendirme gibi hizmetler birbirine benzer olup, bu hizmetler göçmenlerin sosyal uyumu için önem arz etmektedir. Bununla birlikte göçmen birimlerinin il bazında diğer kamu ve kamu dışı kurum ve kuruluşlarla iş birliği içinde olması, acil ihtiyaçlar için koordine olmayı kolaylaştırarak, kaynakların doğru kullanılmasını da sağlayabileceği söylenebilir. Bu bağlamda göçmenlere özel birimlerin oluşturulması göçmenlerin uyumunu hızlandırarak hem göçmen hem de toplum refahına katkıda bulunabilecektir.

Uyumun Sağlanmasında Dil ve Meslek Kurslarının Rolü

Göçmenlerin topluma uyum sağlamalarında dil ve meslek eğitimlerinin önemi büyüktür. Dil, iletişimi sağlamanın yanında göçmenlere toplumla

temasta bulunabilme imkânı da sağlayan önemli bir araçtır. Meslek edindirme kursları ise göçmenlerin istihdama katılımlarını kolaylaştırmanın yanında ekonomik anlamda daha insani şartlarda yaşama fırsatı elde etmelerini sağlayabilecektir. Bu kapsamda ele alınan on büyükşehir belediyesinin hemen her birinde meslek edindirme ve dil kurslarına rastlamak mümkündür. Aşağıda bu kurslarla ilgili ulaşılan bilgiler yer almaktadır.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi Sanat ve Meslek Eğitimi Kurslarından göçmenler de faydalanabilmektedir. Ayrıca İSMEK Dil Okulu ile Türkçe bilmeyen göçmenlere yönelik A1, A2 ve B1 gibi seviyelerde Türkçe okuma, yazma ve konuşma kursları verilmektedir. İSMEK tarafından göçmenlere yönelik “Suriye’de Kalkınmacı Yaklaşımlar Konferansı” düzenlenmiş olup, konferansta bu kurslara 2017 yılına kadar 15.266 yabancı uyruklu öğrencinin eğitim aldığına değinilmiştir. İSMEK Haber Bülteninde yer alan bir habere göre İSMEK’te Türkçe öğrenen Suriyeli göçmen bir kadının daha sonra hayırseverlerin desteği ile açılan bir sınıfta Suriyeli öğrencilere Türkçe ve İngilizce dersi verdiği bilgisi yer almaktadır (www.ismek.ist/tr).

Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, Sanat ve Meslek Eğitim Kursları (GASMEK) kapsamında göçmen kadınlara yönelik Türkçe okuma yazma dersleri, el becerisi ve mesleki eğitime yönelik kurslar verilmektedir. Merkezde göçmenlerin sosyal hayata katılımlarını artırma amacıyla çeşitli seminer ve konferans çalışmaları yürütölmektedir. Ayrıca göçmen çocukların da faydalanabildiği Çocuk Sanat Merkezleri, Çocuk Şenlikleri, Göçmen Çocuk Korosu (Suriyeli Çocuklar Korosu), gezi ve sinema gibi birçok kültürel faaliyetler GASMEK bünyesi altında yer almaktadır (www.gasmek.org.tr). Göçmen İşleri Şube Müdürlüğüne bağlı Ensar Toplum Merkezinde eğitim faaliyetleri, temel yaşam becerileri, engellilere yönelik çalışmalar, saha çalışmaları, spor faaliyetleri ve sosyokültürel faaliyetler de gerçekleştirilmektedir. Mozaik, resim, fotoğrafçılık, maket yapımı gibi çeşitli kursların da verildiği merkezde oluşturulan çocuk dostu alanlarla okul öncesi çocuklara yönelik de hizmet vermektedir. 2017 yılına kadar merkezden 11.000 göçmen yararlanmıştır. Suriyeli Misafirler Bilgi ve Eğitim Merkezinde ise ekonomik imkanı kısıtlı, eğitime erişimde sorun yaşayan göçmen çocuklara eğitim verilmektedir. Türk okullarına geçişi kolaylaştırmak

adına Türkçe dersleri ve uyumlarını arttırmak amacıyla çocuklara ve ailelere sosyokültürel faaliyetler ve aile seminerleri gerçekleştirilmektedir. Göçmen çocukların eğitimine yönelik kurulan bu merkezde 2016 yılında 1192 öğrenci eğitim görmüş ve 107 öğrenci mezun olmuştur (www.gazi-antep.bel.tr).

Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi tarafından göçmenlere yönelik düzenlenen Türkçe dil kursuna 1.432 kişi, kapasite geliştirme etkinliklerine 171 kişi katılmıştır. Belediye, kamu ve sivil toplum örgütleriyle iş birliği halinde hizmetlerini sunarak refahın sunumunda diğer refah aktörlerinin de desteğini almaktadır. Belediyenin istatistiki verileri dikkate alındığında çok sayıda göçmenin belediye hizmetlerinden faydalandığı görülmektedir (www.sanlıurfa.bel.tr).

Konya Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kursları (KO-MEK) kapsamında göçmenlere A1, A2 ve B1 seviyelerinde Türkçe Dil Eğitimi ve meslek eğitim kursları verilmektedir (komek.org.tr). Bunların dışında Hatay, İzmir, Bursa, Ankara, Adana ve Mersin Büyükşehir Belediyelerinin de meslek edindirme kursları bulunmaktadır. Ancak kurslardan faydalanan göçmenlerle ilgili istatistiki verilere ulaşamamıştır. Bütün belediyelerde meslek edindirme ve dil kurslarının göçmenler tarafından ulaşılabilir olması, katılım için maliyet gerektirmemesi gibi özellikler göçmenlerin sosyal uyumunda oldukça önemli sosyal hizmet uygulamaları kapsamında değerlendirilebilir. Bu anlamda belediyelerin bu kurslara daha fazla göçmenin katılımını sağlamaya yönelik çalışmalar yürütmeleri gerekmektedir.

Göçmen Yoksulluğuna Karşı Sosyal Yardım Uygulamaları

Yoksullukla mücadelede belediyelerin önemli araçlarından biri de sosyal yardım uygulamalarıdır. Bu yardımlardan göçmenler de yararlanabilmektedir. Bu kapsamda İstanbul Büyükşehir Belediyesi göçmenlere özel olarak 'Göç Yardımı' yapmaktadır. 2019 yılı Faaliyet Raporu'nda göç yardımı kapsamında 'Tersine Göç Hizmeti' ve "Yoksul Sevk Hizmeti" adı altında İstanbul'a çeşitli sebeplerle gelen fakat ekonomik ve sosyal olarak şehirde tutunamayan, memleketine geri dönecek olan ve ekonomik gücü yeterli olmayan ailelere memleketlerine eşyaları ile birlikte geri dönmelerini kolay-

laştıracak imkan sağlandığına; otobüs bileti temin edilerek memleketlerine geri dönmeleri kolaylaştırıldığına değinilmiştir (www.ibb.istanbul). Bu iki hizmetin hedef grubu oluşturan göçmenlerin çoğunlukla iç göçle gelenlere yönelik olduğu düşünölmektedir. Geçici koruma altında olan Suriyeli göçmenler için bu yardım uygulaması söz konusu değildir.

Gaziantep Büyükşehir Belediyesi'nde gıda bankası (www.gaziantep.bel.tr); Hatay Büyükşehir Belediyesi'nde Sosyal Market Birimi Aracılığı ile 'Hatay Kart' hizmeti, kuru gıda kolileri ve ekmek dağıtımı (www.hatay.bel.tr); şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi'nde kira yardımı, gıda yardımı, hijyen paketi, kıyafet ve ayakkabı dağıtımı, beyaz eşya, soba ve battaniye gibi ev eşyaları dağıtımı, tıbbi malzeme yardımı (www.sanlıurfa.bel.tr); Adana Büyükşehir Belediyesi'nde tıbbi malzeme yardımı (www.adana.bel.tr); Mersin Büyükşehir Belediyesi'nde 'Sosyal Market (Dosteli Market), Sosyal Destek Kartı, ev eşyası yardımı, gıda kolisi yardımı, tıbbi malzeme yardımı (www.mersin.bel.tr); Bursa Büyükşehir Belediyesi'nde eğitim yardımı, ev eşyası yardımı, gıda ekmek ve yumurta kuponu yardımı, tıbbi malzeme yardımı ve yakacak yardımı (www.bursa.bel.tr); İzmir Büyükşehir Belediyesi'nde gıda paketi, çamaşır makinesi, buzdolabı, ocak gibi ev aletleri, kırtasiye yardımı, çocuklara yönelik bot ve mont yardımı, tıbbi malzeme yardımı (www.izmir.bel.tr); Konya Büyükşehir Belediyesi'nde ise 'Sosyal Destek Merkezi' tarafından, sosyal kart, ekmek kartı, eğitim yardımı, sağlık yardımı, engelli yardımı, fatura yardımı, evlilik yardımı (www.konya.bel.tr); Ankara Büyükşehir Belediyesi'nde ise gıda ve temizlik malzemesi yardımı, yakacak yardımı, eğitim yardımı ve ekmek yardımı (www.ankara.bel.tr) yapılmaktadır.

İçerik analizinde birçok belediyede sosyal yardım uygulamalarının gerçekteştirildiği; bu yardımların ayni ve nakdi olarak belirli periyotlarla yapıldığı bilgilerine ulaşılmıştır. Yapılan bu sosyal yardımlar göçmenlerin temel gereksinimlerini karşılamada destek mahiyetinde olup, ekonomik anlamda şehre tutunmalarını ve toplumsal yaşama katılımlarını kolaylaştırması bakımından önem arz etmektedir.

COVID-19 Farkındalık Çalışmaları

Tüm dünyayı etkisi altına alan COVID-19 pandemisi insanların günlük, iş ve sosyal hayatlarını tamamen etkilemektedir. Alışkanlıklarını değiştirmek durumunda kalan insanlar, maske kullanımı ile yeni bir döneme geçmek zorunda kalmışlardır. Bu kadar çabuk bulaşan bir virüse karşı alınması gereken tedbirlere yönelik halkı bilinçlendirme görevi için bütün kamu kurum ve kuruluşları sorumluluk almaktadır. Koruyucu ve önleyici hizmetler ile halk sağlığı için alınması gereken tedbirlerle ilgili yapılacak bilinçlendirme çalışmaları önem arz etmektedir. Bu noktada yerel halk ve göçmenlerin doğru bilgiye ulaşmaları ve alınması gereken tedbirlere yönelik güncel bilgilerin belediyelerin web siteleri üzerinden verilmesi pandemi ile mücadelede önemlidir.

İçerik analizi sonucu belediyeler içerisinde Hatay, Şanlıurfa, Adana, Mersin, İzmir, Konya ve Bursa Büyükşehir Belediyelerinin internet sitelerinde pandemiye ilişkin haber uyarı ve/veya hizmetler sınırlı da olsa görünmektedir. Ancak verilen hizmetlerin sadece Türkçe olması göçmenlerin bilgiye erişimi noktasında önemli bir eksiklik. Bilgilendirme metinlerinin İngilizce, Arapça, Farsça gibi çeşitli dillerde sunulması gerektiği düşünülmektedir.

Adana Büyükşehir Belediyesi'nin web sitesinde COVID-19 ilgili detaylı bilgilerin verildiği hareketli bir sekme bulunmaktadır. Sekme açıldığında hastalık belirtileri, yapılması gerekenler, uyulması gereken kurallar, hijyenle ilgili bilgiler okuyuculara sunulmuştur (www.adana.bel.tr). Bursa Büyükşehir Belediyesi'nin web sitesinde ise COVID-19 pandemisi sebebiyle ailelerinden uzakta kalarak fedakârca görevlerini icra eden sağlık çalışanlarının konu edinildiği etkinliğin duyurusu yer almaktadır (www.bursa.bel.tr). Bunun dışında Konya, Mersin, Şanlıurfa Büyükşehir Belediyelerinin web sitelerinde sınırlı da olsa pandemi hakkında yüzeysel bilgiler yer almaktadır. Pandemiyle mücadelede bazı büyükşehir belediyelerinin (İstanbul, Ankara ve Gaziantep) internet sitelerinde herhangi bir farkındalık duyurusu, haberi ya da bilgilendirme broşürü yayınlamamaları halk sağlığı konusunda yeterli özeni göstermediklerini düşündürmektedir.

Halk sağlığını korumaya yönelik yapılan bu hizmetlerin yanında pandeminin neden olduğu kaygı, korku ve panik gibi psikolojik tepkileri en

aza indirmeye yönelik olarak ruh sağlığı kapsamında psikolojik ilk yardım ve/ya psikolojik destek sunulması da kontrollü sosyal hayata geçiŐte önem arz etmektedir. Belediyelerin halk sağlığı konusunda toplumda farkındalık oluŐturmada sorumluluk üstlendikleri dikkate alındığında pandemi konusunda daha duyarlı hizmet sunmaları gerektiği düşünölmektedir.

Toplum Odaklı Sosyal Hizmet Uygulamaları

Toplum odaklı sosyal hizmet uygulamaları çok yönlü uygulamalar olmaları sebebi ile göçmenlerin sosyal uyumuna yardımcı olurken, psikososyal açıdan desteklenmesini sağlayarak göçmen birey ve grupların yaşamlarını kolaylaŐtırmayı amaçlamaktadır. Yapılan içerik analizinde toplum odaklı sosyal hizmet uygulamalarını gerçekleŐtirmek üzere çoğunlukla proje odaklı faaliyetlerin gerçekleştirildiği görölmektedir. Bu kapsamda İstanbul Büyükşehir Belediyesi İSMEK-WALD (Dünya Yerel Yönetim ve Demokrasi Akademisi Vakfı) iş birliği ile gerçekleştirilen proje kapsamında İstanbul'da ikamet eden göçmenlere yönelik yedi ilçede (Kağıthane, Sultanazade, Bağcılar, Pendik, Sancaktepe, Esenler ve Avcılar) 240 göçmene Türkçe eğitimi verilmesi planlandığı yer almıŐtır (ismek.ist/tr). Türkiye'de en fazla göçmen barındıran İstanbul'da Büyükşehir Belediyesi'nin dil eğitimi dışında göçmenlere yönelik herhangi bir sosyal uyum faaliyetinin olmaması önemli bir eksikliklerdir.

Gaziantep Büyükşehir Belediyesi 2019 yılı Faaliyet Raporunda göçmen çocuklar için 'Göç Oyunu Projesi'nden bahsedilmektedir. Türkiye'de ve Dünyada ilk defa dezavantajlı bölgelerde bulunan çocuklar için tasarlanmış oyun projesi olma özelliği taşıyan bu projede, göçmen çocuklara biyopsikososyal beceriler kazandırılarak, sosyal dışlanma sorununa çözüm üretmesi amaçlanmıştır. Projenin halen devam ettiği belirtilen raporda, ayrıca göçmenlerin yaşadıkları problemlere çözüm üretmek amacıyla birçok panel ve forum düzenlendiğine değinilmiştir (www.gaziantep.bel.tr). Bu uygulamalar belediyenin göçmenlerin sorunlarının akademik bir perspektifle ele alınarak çözümlenmesi için bilimsel çevrelerin önerilerinden hareket ettiğini göstermektedir. Gaziantep'teki göçmen çocukların ve yetişkinlerin sosyal uyumlarının belediyenin uygulamalarıyla önemsendiği anlaşılmaktadır.

Adana Büyükşehir Belediyesi Göç ve Göçmen İşleri Şube Müdürlüğü bünyesindeki ‘Göçmen Koordinasyon ve Uyum Merkezi’ ve Uluslararası Göç Örgütü (IOM) ortaklığında “Entegre hizmet teminini ve sosyal uyumu Adana’daki göçmen ve mülteci merkezi ile destekleme” projesi kapsamında kurulmuştur. Danışmanlık, destek ve sosyal uyuma yönelik hizmetler verilen merkezden 9.695 göçmen yararlanmıştır. Belediye bünyesinde SGDD-ASAM iş birliği ile Adana Göçmenlere Yönelik Psikososyal Destek Merkezi kurulmuştur. Bu merkezde göçmenlere yönelik ilk psikososyal değerlendirme sonucunda içinde buldukları risk durumları (engellilik, yaşlılık, kronik hastalık) belirlenmektedir. Kadınlara yönelik el becerisi kursları, sosyal uyum aktiviteleri, hak ve yükümlülükleri ile ilgili bilgilendirme, danışmanlık ve yönlendirme faaliyetlerinin de gerçekleştirildiği merkezde kadına yönelik şiddeti önlemek amacıyla Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele Günü’nün tanıtımı yapılmıştır (www.adana.bel.tr). Adana Büyükşehir Belediyesi’nin göçmenlerin risk durumlarına yoğunlaşarak danışmanlık, psikososyal destek, bilgilendirme gibi sundukları hizmetlerden göçmenlerin sosyal yönden iyileştirilerek toplumsal uyumlarının sağlanmasına odaklandığı anlaşılmaktadır.

İzmir Büyükşehir Belediyesi’nde sosyal projeler kapsamında Göçmen çocukların kente uyumlarının ve iletişim becerilerinin artması için üç hafta süren kukla ve fotoğraf atölyeleri gerçekleştirilmiştir. 2019 Faaliyet Raporunda ulaşılan göçmen çocuklara yönelik gerçekleştirilen “Abla-Ağabey-Kardeş” projesinin amacı, İzmir’e göçle gelmiş ailelerin 4-5-6-7. Sınıflarda okuyan çocuklarının sosyal, duygusal, fiziksel ve eğitsel gelişimlerine üniversiteli gönüllüler aracılığıyla katkı sağlamaktır. ‘Süt Kuzusu’ projesi ile gelişim çağındaki bulunan çocuklara yönelik günlük süt dağıtımını gerçekleştirilmiştir. 11 Ekim Dünya Kız Çocukları Günü kapsamında; sığınmacılar ve göçmenlerle dayanışma derneği (SGDD-ASAM), Çocuk Hakları Birimi ve Agora Bir Arada Yaşam Atölyesi olarak 45 kız çocuğuyla heykel atölyesinde eğitim gerçekleştirilmiştir (www.izmir.bel.tr). İzmir Büyükşehir Belediyesi’nin kısa vadeli proje çalışmalarının sosyal uyumun tesisine hizmet ettiği söylenebilir. Bununla birlikte belediyenin göçmen çocuklara yönelik hizmetlerinin daha çok kısa vadeli, geçici uygulamalardan oluştuğu anlaşılmaktadır.

Bursa Büyükşehir Belediyesi 2019 Faaliyet Raporunda göçmenlere yönelik Sivil Toplum Kuruluşları ve Suriyeli Kanaat Önderleri ile koordinasyon toplantılarının yapıldığı bilgisine ulaşılmıştır. Belediyenin göçmenlere yönelik yaptığı çalışmalarda sivil toplum kuruluşları, göçmen temsilcileri ile iş birliğiyle çalışarak hedef grubun temsilcilerine söz hakkının tanındığı toplantılar yapması (www.bursa.bel.tr) göçmenlerin sorun ve ihtiyaçlarının belirlenmesi adına olumlu bir uygulama örneği sergilemektedir. Bununla birlikte göçmenlerin acil ihtiyaçlarının karşılanması adına refah aktörlerinden biri olan sivil toplum kuruluşlarıyla çözüm odaklı çalışma örneği sergilemesi adına önem taşımaktadır.

Konya Büyükşehir Belediyesi web sitesinde göçmenlerle ilgili iki ayrı projeye ulaşılmıştır. Belediyenin Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği'nin ortaklaşa yürüttüğü "Konya'da Yaşayan Mültecilerin Sosyal Uyumu ve Rehabilitasyonu Projesi" kapsamında göçmen ve Konyalı çocukların sosyal entegrasyonu ve uyumu artması için piknik, bilim gezisi ve sinema etkinlikleri düzenlenmiş; bunun yanında göçmenlere yönelik psikolojik destek, danışmanlık ve yönlendirme hizmeti verilmektedir. Belediyenin ve Avrupa Birliği fonları ile desteklenen "Genç Tercümanlar (Young Interpretes) Stratejik Ortaklık Projesi" ise İngiltere koordinatörlüğünde Yunanistan, İspanya ve İtalya ortaklığıyla hayata geçirilmiş olup projede ilkökul seviyesindeki iki dil ve fazlasını bilen göçmen çocuklar için genç tercüman modülleri oluşturarak yetenekleri için tanınırlık sistemini kurulmasını; ayrıca göçmenlerin dil ve katılım becerilerini geliştirerek ailelerin ve çocukların eğitiminde daha etkin rol almasını amaçlamaktadır (www.konya.bel.tr). Konya Büyükşehir Belediyesi'nin daha çok yurtdışı ve yurtiçi ortaklıklarıyla dahil oldukları projeler kapsamında çocuklara yönelik sosyal hizmet faaliyetlerine odaklandığı görülmektedir.

Sosyal uyum ve bütünleşmenin temininde çocukları kilit bir noktada gören belediyelerin uygulamaları sosyal barışın sağlanmasına ve toplumsal bütünleşmeye hizmet etmektedir. Bununla birlikte göçmen ailelerin sosyal sorunlarının çözülmesi amacıyla birçok belediye çeşitli danışmanlık ve bilgilendirici nitelikteki hizmetler sunmaktadır. Toplum odaklı gerçekleştirilen bu hizmetler göçmen ailelerin refahı açısından önem arz etmektedir.

G20 Ülkelerinin Yerel Yönetimlerinin Göçmenlere Yönelik Sosyal Hizmet Uygulamaları

G20 ülkelerinden Türkiye'nin dışındaki en fazla sığınmacı ve mülteci barındıran on ülkeden seçilen yerel yönetimler Esping Andersen'in (1990) refah devleti sınıflandırmasına (Kıta Avrupa, Liberal, Sosyal demokrat refah rejimi) ve sonradan bu sınıflandırmaya Leibfried'in önerisiyle eklenen Güney Avrupa Refah Rejimine (Leibfried, 1993) göre uygun olarak alt başlıklarla kategorilendirilmiştir. Sonrasında her bir refah rejimi kategorisi altındaki yerel yönetimlerin sosyal hizmet uygulamaları türlerine göre temalandırılarak yorumlanmıştır.

Kıta Avrupası Refah Rejimi Ülkelerinden Almanya ve Fransa

Muhafazakar ya da korporatist refah rejimi olarak da adlandırılan bu sınıflandırmada kadına ve aileye muhafazakâr yaklaşımlar, sorunların sosyal güvenlik sistemiyle giderilme çabası, çalışma ve gelir düzeyine bağlı sosyal güvenlik haklarının sağlanması öne çıkan özelliklerdendir (Yıldırım ve Şahin, 2019, s. 2530). Örneklemimizde bulunan Almanya ve Fransa bu refah rejiminde gösterilen ülkeler arasındadır.

G20 forumu ülkelerinden Türkiye'den sonra en fazla sığınmacı ve mülteci nüfusunu (1.399.669) barındıran ülke Almanya'dır. Federal devlet yapısına sahip Almanya'da kendine bağlı olan eyaletlere iç işlerinde geniş yetkiler tanınmaktadır (Erkul vd., 2016, s.34). Almanya'da yerel yönetimler eğitim, sağlık, sosyal hizmetler gibi bir dizi alanda geniş harcama yelpazesine sahip olup kamu harcamalarında yerel yönetimlerin payı yüksektir (Güneş, 2009, s. 157). Dünyanın en büyük dördüncü ekonomisine sahip Almanya'da her dört kişiden birinin göçmen olması (www.dw.com/), 1960'lı yıllardan itibaren işgücü göçü alması gibi nedenlerle ülkenin yabancı göçmen konusunda deneyimli ülkelerden biri olduğu düşünülmektedir. Göçmenlerin çoğunlukla yaşadığı Nordrhein-Westfalen eyaletinde örneklem olarak seçilen Köln Belediyesi'nin web sitesi incelendiğinde göçmenler için entegrasyon masası oluşturulduğu görülmüştür. Köln Belediyesi'nin çeşitliliği savunan, eşit katılım ve halkın başarılı bir şekilde entegre olmalarını sağlamak amacıyla açılan entegrasyon masası birimi "kesitsel bir görev olarak entegrasyon" ve "eğitim yoluyla entegrasyon"

olmak üzere iki temele dayanmaktadır. Kesitsel bir görev olarak entegrasyon kapsamında, kültürlerarası açılımın savunulması, Köln halkının sosyal ve kültürel katılımının sağlanması, eşitlikçi politikaların sağlanması, farklı uygulamalarla (oyun, tavsiye, sosyal ağ gibi) Köln'deki göç çalışmalarının güçlendirilmesi için toplumla çalışmalar gerçekleştirilmektedir. Eğitim yoluyla entegrasyon kapsamında ise göçmen çocuk ve gençlerin eğitimlerine katkıda bulunma, dil becerilerini geliştirmek ve eğitimi teşvik etmek amacıyla Köln Eğitim Bölgesi Aktörleriyle iş birliği içinde okullarda sosyal hizmet uzmanlarıyla çalışmalar yürüttüklerine değinilmiştir. Entegrasyonun eğitim yoluyla sağlanacağı felsefesini benimseyen yerel yönetim birimi, okul sosyal hizmet uzmanlarıyla birlikte okul idaresi, öğretmenlerle bilgilendirici nitelikte etkinlikler, çalıştaylar ve uygulamalı toplantılar gerçekleştirmekte; ailelerle okulla ilgili tüm konularda genel, akademik ve profesyonel yardımlar sunmaktadırlar. Bu anlamda Köln Belediyesi okul sosyal hizmet uzmanlarıyla iş birliği içerisinde ailelerle, okul yönetimiyle ve toplumla sosyal hizmet çalışmaları yürütmektedir. Entegrasyon Masası Birimi'nin proje uygulamaları kapsamında kültürlerarası önlemler, sırt çantası dağıtımı, dil ve entegrasyon arabulucuları, entegrasyon kılavuzları, ırkçılık karşıtı projeler, yetenek kampüsü, öğrenciler için burs, tiyatro projesi, hoş geldin yardımcıları gibi uygulamaları da mevcuttur (www.stadt-koeln.de). Bununla birlikte Köln Belediyesi henüz devlet entegrasyon programlarına ve Almanca kurslarına katılmayan göçmenleri çevrimiçi hazırlanan rehber sayfasına yönlendirmektedir. Bu çevrimiçi rehber ön entegrasyon çalışması niteliği taşımaktadır. Rehberde kamusal alanda yaşam, kişisel özgürlükler, birlikte yaşama kültürü, eşitlik, çevre dostu olma, yeme içme, toplumsal formaliteler, acil durumlar hakkında bilgiler verilmiştir (www.refugeeguide.de). Genel olarak incelendiğinde Köln Belediyesi göçmenlerin istihdam, barınma, eğitim, sağlık gibi farklı ihtiyaçlarına yönelik yönlendirme, danışmanlık, bilgilendirme; toplumsal bütünleşmeye yönelik ailelerle ve toplumla çalışma gibi zengin bir yelpazede sosyal hizmet uygulamaları yürütmektedir. Bunun dışında sosyal entegrasyonun eğitimle sağlanabileceği anlayışıyla belediye olarak okul sosyal hizmet birimiyle entegre çalışmalar yürütmesi sosyal uyumun sağlanması noktasında önemli bir uygulamadır. Köln Belediyesi okul sosyal hizmeti birimiyle mezzo düzey sosyal hizmet uygulaması gerçekleştirerek

çocukların, gençlerin, ailelerinin, öğretmenlerinin ve de okul idaresinin iş birliği yapmalarını sağlayarak hem toplumsal temasın sağlanmasında hem de toplumsal bütünleşmenin inşa edilmesinde rol almaktadırlar. Belediye-nin bu çalışmalarından göçmenlerin sosyal uyumuna ve Alman toplumuyla bütünleşmelerine odaklandığı anlaşılmaktadır.

En fazla uluslararası göçmen barındıran üçüncü örneklem alınan G20 ülkesi Fransa'dır. Fransa'da yerel yönetim anlayışı, Fransız Devrimi sonrasında merkeziyetçilik esas alınarak şekillenmiş olup ülkede yerel yönetimler merkezi yönetimin sıkı denetimi altındadırlar (Şengül, 2012, s. 32). Ülkede çoğu hizmet, merkezi yönetimin taşradaki teşkilatlarınca yerine getirilmekte olup; yerel nitelikli sosyal yardımlar belediyeler tarafından sağlanmaktadır (Işıkhani, 2015, s. 21). Bu çalışma kapsamında başkent Paris örnek alınmıştır. Fransa'da 2019 yılı verilerine göre uluslararası göçmenlerin toplam nüfus içindeki payı 12,8'dir (UN DESA, 2019). Paris Belediyesinin web sitesinde doğrudan göçmenleri hedef alan bir hizmet uygulamasından bahsedilmediği gözlemlenmiştir. Hizmetlerin kategorize edildiği sayfada dayanışma kısmında ayrımcılıkla mücadele, dışlanmaya karşı savaş ve Paris'te engellilik; yardım ve prosedürler kısmında çevrimiçi hizmetler ve en yakın hukuki yardım; eğitim kısmında rekreasyon merkezleri, okul hayatı; iş kısmında yetişkinler için belediye kursları, çıraklık eğitimi; çocukluk kısmında aileler için cihazlar, yardımlar, boş zaman etkinlikleri, oyuncak kitaplıkları, erken çocukluk hizmetleri; konut kısmında sosyal konut başvurusu; sağlık kısmında korona virüs tarama merkezleri, nöbetçi sağlık merkezleri, eczaneler; güvenlik kısmında, günlük sorun bildirimi; spor kısmında ücretsiz spor etkinlikleri yer almaktadır. Burada göçmenlere hitap edebilecek dayanışma sayfası detaylı olarak incelendiğinde vatandaşların hakları, Paris'te yaşlılar, güvencesiz durumdaki insanlar gibi sayfalar dikkati çekmektedir. Sayfada evsizler için barınma hizmeti sunan Paris Şehri Sosyal Eylem Merkezi tarafından onaylanmış 42 derneğin bilgisi, ücretsiz banyo hizmeti sunan kabinlerinin bilgisi, ücretsiz gıda ve hijyen malzemelerinin verildiği sosyal marketlere erişim bilgileri ve dezavantajlı birey ve ailelere hizmet veren dayanışma restoranlarının bilgileri paylaşılmaktadır. Bunun dışında Paris Belediyesi'nin web sitesinde dışlanmayla mücadeleyle ilgili mesajlar verilmektedir (www.paris.fr). Paris Be-

lediyesi farklılıkları kucaklayıcı, dışlanmayla mücadele eden bir görünüm sergilemekle birlikte en güç durumdaki insanlara yönelik barınma, banyo hizmetleri alabilecekleri, ücretsiz yemek veren restoran ve sivil toplum örgütü bilgilerini paylaşarak sosyal yardım alınabilecek kanallara dair yol gösterici bir rol üstlendiği anlaşılmaktadır. Bununla birlikte COVID-19 döneminde ücretsiz dezenfektan ve banyo hizmetleri sunan STK bilgilerini paylaşan belediyenin halk sağlığını önemseydiğini düşündürmektedir. Paris Belediyesi'nin internet sitesinden hareketle Köln Belediyesi'nde olduğu gibi halka yönelik doğrudan sosyal hizmet uygulamalarının olmadığı ancak dolaylı da olsa göçmenlere bilgilendirme ve yönlendirmenin yapıldığı söylenebilir. Bulgular Fransa'da göçmen refahı alanında gönüllü kuruluşların ve sivil toplum örgütlerinin etkili olduğunu göstermektedir.

Liberal Refah Rejimi Ülkeleri Amerika, İngiltere ve Kanada

Andersen'in (1990) liberal model olarak adlandırdığı bu rejim, piyasa odaklı olup, refahın sağlanmasında devletin en son çare olarak görülmesi ve yardımların gelir araştırmasına dayalı damgalayıcı nitelikte yapılmasıyla bilinmektedir. Başlıkta yer alan örnekteki ülkeler Andersen'in çalışmasında her ne kadar liberal model kapsamında gösterilseler de birbirlerinden farklı refah uygulamalarıyla ayrılmaktadır. Yıldırım ve Şahin (2019) bir çalışmada İngiltere'nin, Beveridge Raporu üzerine temellendirilen tüm vatandaşları kapsayan ulusal sağlık sisteminin olması, piyasaya karşı vatandaşlarına korumacı bir yaklaşım sergilemesi gibi özellikleri sebebiyle Amerika ile aynı kategoride gösterilmesi sebebiyle Andersen'in eleştirildiğini ifade etmişlerdir (s. 2535). Kanada ise çokkültürcü politikalarıyla göçmen refahı açısından diğerlerine göre öne çıkan bir ülke olma özelliği taşımaktadır.

Amerika Birleşik Devletleri, Almanya'dan sonra en fazla sığınmacı ve mülteciye ev sahipliği yapan ikinci ülkedir. Amerika Birleşik Devletleri de Almanya gibi federal yapılanmanın olduğu ancak başkanlık sistemiyle yönetilen bir devlettir. Ülkedeki belediyelerin arsa ve arazi alım satımı, yapı izni, ruhsat gelirleri gibi işlemlerden elde ettikleri gelir yüksektir. Belediyelerin; yol bakımı, inşaat kanunlarının uygulanması, imar, vergilendirme, itfaiye, elektrik ve gaz sağlama işlemleri, evlenme-boşanma işlem-

leri, güvenlik, sağlık, eğitim, ulaştırma, sosyal yardım, sağlık hizmetleri gibi bir dizi görevleri mevcuttur (Erkul vd., 2016, s. 37, 56). G20 forumunda ilk sırada yer alan Amerika Birleşik Devletleri'nde en fazla göçmen Kaliforniya eyaletinde konumlanmıştır. UN DESA (2019) verilerine göre eyalet 3.457.000 göçmeni barındırmaktadır. Örneklem olarak eyaletin başkenti Los Angeles ele alınmıştır. Los Angeles Belediyesi'nin web sitesi incelendiğinde belediyenin hizmet listesinde göçmenlere yönelik hiçbir hizmet kaleminin olmadığı belirlenmiştir. Belediyenin web sitesinde yer alan 18.05.2020 tarihli haberde Belediye Meclis üyesi Mitch O'Farrell'in COVID-19 pandemisi sürecinde Los Angeles sakinleri ve şehrin göçmen ve belgesiz sakinleri için yardımı en üst düzeye çıkarmayı amaçlayan girişimde bulduklarını ifade eden bir haber yer almaktadır. Bu girişim kapsamında göçmen işçilere mali destek sağlamak için eyalet çapında Afet Yardımı fonunda 75 milyon dolar ve hayırsever ortakların, belgesiz Kaliforniyalıları desteklemek için 50 milyon dolar daha toplama taahhüdü için girişimde bulunulduğu ifade edilmiştir. Bu haberde geçen girişimlerin onaylanıp onaylanmadığına dair herhangi bir haber bulunamamıştır. Belediye Meclis üyesi Mitch O'Farrell'in aynı tarihli "Belgesiz göçmenlere COVID-19 afet yardımı sağlamak" başlıklı haberinde eyalet çapında göçmenlere yardım etmek için Afet Yardım programını oluşturan Vali Newsom'a ve Eyalet Yasama Meclisine teşekkür etmiştir. Aynı haberde bölgedeki en savunmasız olanlara hizmet veren Amerika Mülteci Merkezi, İnsani ve Göçmen Hakları Koalisyonu ve Kapsayıcı Eylem dahil olmak üzere bölgedeki ve şehir genelindeki birçok kuruluşa da teşekkür edilmiştir (cd13.lacity.org/news). Los Angeles Belediyesi'nin güncel haber sayfasında göçmenlere yönelik yardım veya sosyal hizmet uygulamalarına değinen başka bir habere rastlanmamıştır. Bu iki haberden hareketle COVID-19 pandemisi sebebiyle göçmen işçilerin işlerini kaybetme riskiyle karşı karşıya oldukları Los Angeles Belediyesi tarafından kabul edilmekle birlikte, bölgedeki diğer refah aktörlerinin dolaylı da olsa çözüm noktasında destek oldukları anlaşılmaktadır. Liberal ekonomi politikasının benimsendiği ülkelerde sosyal belediyecilik anlayışının da buna paralel olarak şekillendiği düşünülmektedir. Öyle ki dezavantajlı grupların en zor duruma karşı korunmaları gerektiği düşüncesinden hareketle pandemi gibi bir afet durumunda sosyal yardım için girişimde bulunulduğu bu durumu açıklar niteliktedir.

İngiltere, G20 ülkeleri arasında en fazla sığınmacı ve mülteci barındıran sekizinci ülkedir. Üniter yapılı olmasına rağmen güçlü yerel yönetim geleneğine sahip İngiltere’de, Büyük Londra (Greater London) adıyla Londra Büyükşehir Belediyesi diğer yerel yönetimlerden ayrı düzenlemeye tabi tutulmaktadır. Bölge halkıyla ilgili yerel nitelikteki kamusal ve yarı kamusal hizmetler yerel yönetimler tarafından sunulmaktadır. Kimsesizlere barınma yeri temini, engellilerin ve gençlerin mesleki eğitimleri gibi sosyal hizmet alanını ilgilendiren konular yerel yönetimlerin uygulama alanları arasında yer almaktadır (İnanç ve Ünal, 2006, s. 126-137). Bu çalışmada örneklem olarak başkent Londra seçilmiştir. Londra Büyükşehir Belediyesi web sitesi açıldığında korona virüsle mücadele çağrısı ve güncellenmiş bilgiler paylaşılmaktadır. Bunun dışında sitede yapılan incelemede sosyal refah hizmetlerinin çok çeşitli kalemlerde kategorize edildiği gözlemlenmiştir. Topluluklar adlı sayfada sosyal entegrasyon, göçmenler ve mülteciler, toplum katılımı, sivil toplum, içermeci Londra, istihdam hakları merkezi, yaşlılık, bakım gibi refah başlıkları yer almaktadır. Göçmenler ve mülteciler sayfasında mültecilerin yeniden yerleştirilmesi, vatandaşlığı güvence altına almak, güvensiz vatandaşlık, eşitliğin desteklenmesi, farklı dilleri konuşanlar için İngilizce gibi farklı sayfalar yer almaktadır. Mültecilerin yeniden yerleştirilmesi adlı sayfada mültecilerin hayatlarını yeniden inşa etmelerine ve yerel topluluklarında başarılı olmalarına destek olmak için Londra’daki diğer refah aktörleriyle iş birliği içinde çalışıldığı belirtilmektedir. Bu anlamda Londra’daki bazı işletmelerin savaştan ve zulümden kaçan en savunmasız mültecilerden bazılarına yardım etmek için gerçek bir fırsat olduğu ifade edilmiştir. Birleşik Krallık’ta mülteci statüsüne sahip herkesin çalışma hakkına sahip olduğu, bu kişilerin ulusal sigorta numarasına ve biyometrik oturma iznine sahip olmaları gerektiği ifade edilmiştir. Belediyenin çalışmalarına Topluluk Sponsorluk Grubunun da eşlik ettiği belirtilmiştir. Başkentteki Suriyeli mülteciler yardım için çeşitli sivil toplum gruplarından iki dilli gönüllülerle çalışıldığına, Londra’ya yerleştirilen mültecilerden bazılarını doğrudan dinleyebilmek için sabahları özel konuşma etkinliklerinin yapıldığına ve bu etkinliklerde, İngilizce öğrenmeye devam edenlere kendileri için neyin önemli olduğunu tartışma ve diğer Suriyeli Londralılarla tanışma şansının sunulduğuna değinilmiştir. Bununla birlikte belediyenin internet sitesinde

Londra halkının mülteciler için neler yapabileceklerine dair bir sekmenin olması dikkat çekmektedir. Bu sekme açıldığında Londralıların Londra'ya gelecek olan Suriyeliler için mal, hizmet veya zaman ayırarak bağış yapabilecekleri, iş teklifinde bulunabilecekleri, topluluk sponsorluğu sunabilecekleri, bağış veya gönüllü hizmetlerde bulunabilecekleri belirtilerek, Londralıların gönüllü katılım sağlayabileceği mültecilere yardım eden yardım kuruluşlarının bilgileri de paylaşılmıştır (www.london.gov.uk). Liberal refah modelinde gösterilen İngiltere ve Amerika'nın göçmen refahı konusunda birbirlerinden çok farklı bir görünüm sergiledikleri görülmektedir. İngiltere'de başkent belediyesinin göçmenlere karşı içermeci bir yaklaşım sergilediği, göçmenleri güvence altına alma girişimlerinden anlaşılmaktadır. Bununla birlikte göçmenlerin istihdamına odaklanan belediyenin, yerel halkı ve işverenleri göçmenlere destek olmaya çağırması toplumsal dayanışmayı teşvik etmesi açısından dikkat çekicidir.

Çokkültürcü politikalarıyla öne çıkan Kanada, Türkiye dışında en kalabalık sığınmacı ve mülteci nüfusuna sahip 9. sırada yer alan G20 ülkesidir. Ülkede yerel yönetimler eyalet hükümetlerine bağlı hareket etmektedir (Akçakaya, 2016, s. 70). Kanada'da yaşayan yaklaşık 7 milyon yabancı ülke doğumlu insanın neredeyse yarısı (%46) Toronto'da yaşamaktadır (Gray, 2017). Toronto Belediyesi'nin web sitesinde COVID-19 ile ilgili son çıkan gelişmeler, alınabilecek hizmetler ve ekonomik destekler için bir sekme dikkat çekmektedir. Sayfada hizmetler sekmesi incelendiğinde doğrudan göçmenleri hedef alan hizmet kalemi yer almamaktadır. Ancak insan hakları ve erişilebilirlik sekmesinde yer alan "Eşitlik, Çeşitlilik ve Kapsayıcılık" sayfasında insan haklarıyla korunan grupların karşılaştığı ayrımcılık ve dezavantaj engellerinin kabul edildiği belirtilmiş ve insanlar arasındaki çeşitliliğin Toronto'yu güçlendirdiğine vurgu yapılmıştır. Şehir yönetiminin tüm sakinler için sonuçlara erişim ve eşitlik sağlamak ve ayrımcılık, taciz ve nefretten uzak uyumlu bir ortam yaratmak için işgücünde ve topluluklarında olumlu değişiklikler uygulayacağı ifade edilmiştir. Sayfada ayrıca belgelenmemiş Torontolular için şehir hizmetlerine erişim, Toronto yeni gelen stratejisi, mülteci yeniden yerleşim programı, sosyal tedarik programı, yoksulluğu azaltma stratejisi gibi alt sayfalar da yer almaktadır. Mülteci yeniden yerleşim sayfasında Ekim 2015'te Toronto Şehir

Meclisi tarafından Toronto Şehri Mülteci Yeniden Yerleşim Programının onayladığı ve bu kapsamda Yeni Yerleşimci Ofisinin açıldığı belirtilmiştir. Ofis çalışanlarının yeni gelenlere ve mültecilere ücretsiz olarak sözlü çeviri veya çeviri yardımı, eğitim ve kariyer geliştirme fırsatları bulma, diğer toplum hizmetleri, okullar ve sağlık hizmetlerine bilgi ve yönlendirme gibi yardım ve hizmetlerde bulunacağı ifade edilmiştir. Sayfada ayrıca yeni gelenler ve Toronto'ya yeni gelecekler için yönlendirme amaçlı farklı dillerde hazırlanmış e-broşürler yer almaktadır. Bunun yanında mültecilerin sağlık hizmetleri, barınma, eğitim, istihdam olanakları, eşya temini konularında yönlendirici bilgiler de yer almaktadır (www.toronto.ca). Toronto Belediyesi internet sayfasında sunduğu hizmetler dikkate alındığında belediyenin göçmenlere yönelik içermeci yaklaşım sergilediği, göçmenlerin ihtiyaç duyabilecekleri her türlü hizmet türünden bahsedildiği, bilgilendirici nitelikteki broşürleriyle yeni gelenlere yol gösterdiği, pandemi sebebiyle desteğe ihtiyaç duyanlara duyarlı yaklaşıldığı anlaşılmaktadır. Liberal refah rejiminde gösterilmesine rağmen göçmen refahını önemseydiği internet sitesi üzerinden yapılan içerik analizinde görülmektedir. Bu anlamda genel olarak bir değerlendirme yapılacak olursa, her üçü de liberal refah modelinde gösterilen İngiltere ve Kanada'da seçilen örnek belediyelerinin göçmenlere yönelik sosyal refah uygulamalarının, Amerika Birleşik Devletleri'nin sınırlı düzeyde sosyal yardım girişimleriyle karşılaştırıldığında göçmenleri kucaklayıcı nitelikte hizmetler sundukları, göçmen refahına daha fazla önem verdikleri anlaşılmaktadır.

Sosyal Demokrat Modelin Temsilcisi İsveç

Sosyal demokrat ya da İskandinav refah modelinin temsilcisi olan İsveç en fazla göçmen barındıran altıncı ülkedir. Akarçay (2017) İsveç'te yerel yönetimler konusunu irdelediği çalışmasında, İsveç'in "benzersiz refah devleti" anlayışının sosyal sorunların çözümünde ve ülkenin kalkınmasında başarılı sonuçlara ulaştığını, ancak uzun vadede merkezileşmeye neden olduğu belirtilmiştir. Bununla birlikte çalışmada küreselleşmeye paralel olarak yerelleşme çalışmaları doğrultusunda İsveç yerel yönetim anlayışının yeniden şekillendirildiği ifade edilmiştir. Aynı çalışmada sosyal hizmet politikalarının merkez tarafından belirlendiği ve yerel yönetimlerde sosyal hizmetler komitelerinin oluşturulduğuna değinilmektedir (s. 376,

379). İsveç'te Sosyal Hizmet Yasası gereği, belediyelerin sosyal hizmete ihtiyacı olan birey ve ailelere gereksinimlerine uygun sosyal hizmet ve yardım programları planlama ve geliştirme görevleri bulunmaktadır (Işıkkhan, 2015, s. 23). Bu çalışma kapsamında İsveç'in en büyük şehri ve başkenti olan Stockholm örneklem olarak seçilmiştir. Stockholm'de sunulan sosyal hizmetlerin çoğu, "Sosyal Hizmetler Yasası" ve "Bazı Engelliler için Destek ve Hizmetler Yasası"na dayanmaktadır. İsveç'teki sağlık hizmetleri İlçe Konseyleri tarafından yönetilmektedir. Stockholm Belediyesi'nin web sitesinde yapılan incelemelerde, belediyenin sosyal hizmetlerinin vatandaşların ihtiyaçlarına ve bireysel tercihlerine dayalı olarak sunulduğuna ve refah konularında Sosyal Hizmetler İdaresi ile yakın ilişki içinde çalışıldığına vurgu yapılmaktadır. Sosyal Hizmetler İdaresi, Stockholm'de evsizliği önlemek, eski uyuşturucu bağımlılarını desteklemek, engelli bireylere yardım etmek ve kadın haklarını korumak gibi farklı alanlarda faaliyet gösteren 150 sivil toplum kuruluşunu yılda 13 milyon Avro ile desteklemektedir. Belediyenin web sitesinde aile ve sosyal refah adlı bir sayfa bulunmaktadır. Burada ihtiyaç sahibi ailelerin bakımı, engelli insanlara bakım, evsizlere bakım, yaşlılara bakım ve mülteciler için hizmetlerden bahsedilmektedir. Sayfada mülteciler kısmı incelendiğinde İsveç toplumuna sorunsuz giriş, iş bulma ve istihdama hazırlık faaliyetlerinde aktif rol alma teşviklerinin güçlendirilmesi çalışmalarına değinilmektedir. Bunun yanında yeni gelen göçmenler için entegrasyon sürecini hızlandırmayı amaçlayan reformun 1 Aralık 2010 tarihinde yürürlüğe girdiği belirtilmektedir. Reformun bir sonucu olarak, İsveç Kamu İstihdam Servisi, İstihdam Hizmetinin de iş birliğiyle yeni gelen göçmenlerin çalışma ve toplum hayatına girişini kolaylaştırmak ve hızlandırmak için faaliyetler tasarlanmaktadır. Stockholm Belediyesi bu faaliyetlerin dışında göçmenler için eğitim sayfasında yeni gelenler için İsveççe temel bilgiler ve İsveç toplumu hakkında bilgilerin verildiği, dil öğrenirken bilgisayar kullanım eğitiminin de verildiği ücretsiz kursların bilgisini paylaşmaktadır. Belediyenin bu kurs imkanlarından yararlanmak için sunduğu şartlarsa Stockholm Şehrine kayıtlı olmak, tam ulusal kayıt numaralarına sahip, oturma izni ve en az 16 yaşında olmak olarak sıralanabilir. Bunların dışında belediyenin internet sayfasında COVID-19'la mücadele için İsveç Halk Sağlığı Kurumu'nun tavsiyeleri paylaşılmaktadır (international.stockholm.se). İsveç'teki sosyal

hizmet uygulamalarının merkezi kurumlar, sivil toplum kuruluşları ve yerel yönetimler iş birliğiyle gerçekleştirildiği anlaşılmaktadır. Stokholm Belediyesi'nin kamu ve sivil toplum kuruluşlarıyla iş birliği içerisinde sosyal sorunların çözümünde rol alması refah karması anlayışının benimsendiği göstermektedir. Bununla birlikte sosyal demokrat refah rejiminde örnek gösterilen İsveç'in göçmen refahına yönelik cömert nitelikli hizmetlerinin olduğu anlaşılmaktadır. Belediyenin göçmenlerin istihdama katılımını teşvik edip, ücretsiz eğitimlerle onları İsveç toplumuna uyum sağlamalarına odaklandığı anlaşılmaktadır.

Güney Avrupa Refah Rejimi Örneği Olarak İtalya

İtalya, G20 forumu ülkelerinden örnekleme alınan en fazla göçmen barındıran dördüncü ülkedir. Güney Avrupa Refah Rejimi gelişmemiş kurumsallaşma ve yetersiz sosyal olanaklarla bilinmektedir. Bu modelde refahın sunumunda kilise ve aile içi dayanışma ilişkilerinin önem arz etmektedir (Özdemir, 2005, s. 258-259). Bu rejim kapsamında kısmen değerlendirilen İtalya, üniter yapılı olup bölgesel farklılıkların ön plana çıktığı bir ülkedir. 1990'lı yıllarda gerçekleştirilen reformlarla merkezîyetçi anlayışı terk edip bölgesel ve yerel yönetimlere geniş yetkiler tanıyarak özerklik alanını genişleten İtalya'da sosyal refah ve sağlık hizmetleri yerel ve bölgesel idareler tarafından sağlanmaktadır (Küçük, 2019, s.3,14). Bu çalışma kapsamında başkent Milano örnekleme dahil edilmiştir. Milano Belediyesi'nin web sitesinde, acil durumların ötesinde sosyal içerme ve uyumu destekleyen hizmetlerin ve projelerin teşvik edildiği vurgulanmaktadır. Belediyenin yardım merkezi özel sosyal kuruluşlarla iş birliği içerisinde, Milano'ya gelen ve ilk oryantasyona ihtiyaç duyan herkese yönelik yemek, yatacak yer gibi temel ihtiyaçlarını karşılaması gerekenlere yardım sunduğu belirtilmiştir. Belediyenin web sitesinde Sosyal Hizmetler sekmesi altında yer alan göçmenlik başlığı açıldığında iş arabuluculuk merkezi, yabancı vatandaşlar için eğitim ve çalışma, refakatsiz küçük çocuklar, uluslararası koruma ve göçmenlik hizmeti gibi başlıklar yer almaktadır. İş arabuluculuk kapsamında işsizlerin bilgi, rehberlik yolları, destek eylemleri yoluyla iş faaliyetlerine dahil edilmesini kolaylaştırmak amacıyla çalışmaların yürütüldüğü ifade edilmiştir. Yabancı vatandaşlar için eğitim ve çalışma kapsamında belediyenin bireylerin iş yöneliminde destekleme, okul kurslarına

oryantasyon, mesleki ve dil eğitimi kursları, yurtdışında elde edilen akademik yeterliliklerin, mesleki yeterliliklerin tanınması süreci hakkında bilgi, İtalyan üniversitelerine erişim ve profesyonel kayıtlara kayıt için idari danışmanlık, yabancılar için istihdam mevzuatı hakkında bilgi ve bireye özel müfredatın hazırlanması gibi çalışmaların yürütüldüğü belirtilmiştir. Uluslararası koruma ile ilgili bilgi, hukuki prosedür, idari tavsiye ve sosyal sekreterlik gibi hizmetlerin sunulduğu belirtilmiştir. Göçmenlik hizmeti kapsamında Milano şehrinde bireylere, derneklere, kuruluşlara ve hizmetlere sunulan hizmetler hakkında bilgi ve rehberlik, hukuki, usul ve idari bilgi ve tavsiye, sosyal durumlarda uzman tavsiyesi, yabancılar için İtalyanca dil okulları bulma konusunda destek, aile birleşimi proje çalışmaları ve Yardımlı Gönüllü Geri Dönüş için yardım ve rehberlik hizmetlerinin yer aldığı görülmektedir. Ayrıca belediyenin internet sitesinde COVID-19'un bulaşma riskini kontrol altına almaya yardımcı nitelikte farkındalık amaçlı spot yayınlar yapılmaktadır (www.comune.milano.it). Güney Avrupa refah modeli kapsamında gösterilen İtalya, göçmenlere ilk etapta temel ihtiyaçlarını karşılayabilmeleri amacıyla sunduğu sosyal yardım uygulamalarıyla dikkat çekmektedir. Güney Avrupa refah modelinin ayırıcı özelliği olan yerel sosyal yardım uygulamalarının (Günel, 2009, s.58) Milano Belediyesi tarafından sunuluyor olması göçmenlerin kendilerine yeterli hale gelmeleri yolunda destek mahiyeti taşımaktadır. Bununla birlikte belediyenin diğer G20 örnekleriyle benzer olarak göçmenlerin kendi geçimlerini sağlayabilmeleri adına mesleki eğitim ve istihdam noktasında yol gösterici rol üstlenmesi göçmenlerin sosyal uyumlarının inşasında önemli bir uygulamadır.

Refah Sunumunda Temkinli Yerel Yönetimler: Çin, Hindistan ve Rusya

İçerik analizine tabi tutulan G20 ülke yerel yönetimlerinin internet sayfalarında göçmenlere yönelik en sınırlı hizmetlerin Çin, Hindistan ve Rusya'dan örneklem seçilen belediyelerde olduğu belirlenmiştir. Bu üç belediyenin ortak noktası yukarıda ele alınan belediyelerden önemli derecede sosyal hizmet uygulamalarının az olmasıdır. Göçmenlere yönelik doğrudan herhangi bir hizmet kalemi bulunmayan bu belediyelerin diğer refah hizmetlerinden göçmenlerin de faydalanabileceği varsayılarak sosyal

refah uygulamalarının tamamı incelenmiştir. Aşağıda her bir belediyenin internet sitesi üzerinden elde edilen bilgiler yorumlanarak ele alınmıştır.

Çin en fazla sığınmacı ve mülteci barındıran beşinci örneklem alınan G20 ülkesidir. Örneklem olarak seçilen Şanghay Belediyesi'nin web sitesinde hizmetlerin kategorize edildiği sayfada yeni gelenler için rehber, ülkeye giriş ve ülkeden çıkış, yabancı öğrenciler için eğitim, istihdam, evlilik ve yabancılarla ilgili diğer onay işlemleri adlı sayfalar yer almaktadır. Yeni gelenler için rehber sayfasında Şanghay'da bir kariyere nasıl başlanabileceğine dair adım adım bir rehber yer almaktadır. Ülkeye giriş ve çıkış sayfasında ise vize tipleri ve kabul koşullarına yer verilmiş ancak mülteci ve sığınmacıların kabul alması için kriterlerin belirtildiği bir bilgi verilmemiştir. İstihdam sayfasında Çin'de çalışan yabancılar hakkında değerlendirme kriterleri konulu bir yazı bulunmaktadır. Eğitim sayfasında uluslararası öğrenciler için Şanghay Hükümeti bursuna başvuru kılavuzu yer almaktadır. Evlilik sayfasında ise Hong Kong, Makao ve Tayvan'da ikamet edenler, deniz aşırı Çinli ve yabancılar için evlilik konulu yazı ile evlat edinmeye dair bilgiler yer almaktadır. Web sitesindeki haberde Şanghay'a COVID-19 kapsamında orta riskli bölgelerden gelenlere 14 günlük evde karantinaya tabi tutulacakları, tarama gezisinin yapılacağı ve 30 Eylül- 6 Ekim tarihleri arasında Şanghay'a gelenlerin ücretsiz COVID-19 nükleik asit testi alırken, 7-12 Ekim tarihleri arasında gelenlerin testlere iki kez gireceği duyurulmuştur (www.shanghai.gov.cn). Şanghay Belediyesi'nin web sitesinde göçmenlere yönelik doğrudan sosyal hizmet uygulamalarının olmadığı, ülkedeki yabancılarla ilgili yapılan açıklamalardan sığınmacı ve mültecilerin bu açıklamalara dahil edilmediği anlaşılmaktadır. Sayfadaki hizmetler yabancıların ülkeye kabulü (ki bu grup içerisinde mülteci ve sığınmacılara özel açıklama yoktur), istihdam, uluslararası öğrenci için burs, evlilik ve evlat edinmeye ilişkin bilgi paylaşımı dışında hizmet türüne rastlanmamıştır.

Tuoheti (2014) komünist rejimin benimsendiği Çin'in ülkedeki azınlıklar nedeniyle çok uluslu milletten oluşan üniter devlet niteliği taşıdığını, ülkedeki yerel yönetim birimlerinin dikey ve yatay olarak merkezi yönetime bağlı olduğunu, bununla birlikte yerel yönetimlerin yasama, yargı ve yönetim konularında özerk olup, kendi maliyesini kullanma

hakkı olduğuna değinmiştir (s. 74-75). Şanghay Belediyesi, Çin’de merkezi hükümetin altında doğrudan yönetilen bir belediye olup herhangi bir aracı kurum olmaksızın yönetilmektedir. “Çin karakteristiğine uygun idari *adem-i merkeziyetçilik kapsamında; eğitim, ulaşım, sağlık, iç güvenlik vb. hizmetler; yerel yönetim birimleri tarafından sağlanmaktadır*” (Tunç ve Kızıl, 2018, s. 62, 66). Bu özellikler Çin’deki yerel yönetim anlayışının ülkemizden farklı olduğunu, bu durumun ülkede refahın sunumunda rol alan aktörleri de farklılaştırdığını düşündürmektedir. Genel olarak internet sitesinde göçmenlere yönelik hizmet kalemi olmayan belediyenin COVID-19 pandemisi sebebiyle halk sağlığını önemseyen bir yaklaşım sergilediği anlaşılmaktadır.

Hindistan örnekleme alınan G20 ülkeleri arasında en fazla göçmeni barındıran yedinci ülkedir. Hindistan’da yerel yönetimler, yerleşim bölgesinin kırsal ve kentsel oluşuna göre kategorize edilmektedir. Kentsel alanlardaki yerel yönetimler belediye olarak adlandırılmaktadır. Bu çalışmada örnekleme dahil edilen başkent Yeni Delhi eğitim, yönetim, siyasal yaşam ve sosyal hizmetler gibi konularda ülkenin can damarı olan anakentlerden görülmektedir (Kavruk, 1999, s.162, 166). Yeni Delhi Belediyesi’nin web sitesi ilk olarak COVID-19 ile mücadele yöntemlerinin resimlendirildiği bir uyarı ile açılmaktadır. Sitede yapılan incelemelerde doğrudan göçmenlere hizmet sunan bir birimin olmadığı görülmüştür. Bunun dışında belediyenin web sitesinde refah adlı sayfa incelendiğinde bu departmanın bölge sakinlerinin fiziksel ve zihinsel engelli, yaşlı, dul ve diğer engelli kişilere mali yardım gibi ihtiyaçlarını karşılamak ve refah faaliyetlerini teşvik etmek amacıyla kurulduğu ifade edilmiştir. Toplum merkezlerinin, eğitim merkezlerinin, parkların yerlerinin bilgilerinin ve sosyal yardım uygulamalarından bahsedilen belediye sayfasında göçmenlere yönelik herhangi bir hizmet kalemine rastlanılmamıştır (www.ndmc.gov.in). Başkent Yeni Delhi’de yerel yönetimlerin göçmenlere sunduğu hizmetler araştırılırken, belediyenin her türlü dezavantajlı gruba hizmet vermediği, bu gruplar arasında seçici olduğu, sunduğu hizmetlerin sosyal yardımlardan ibaret olduğu anlaşılmaktadır. Öte yandan web sitesinde COVID-19 ile mücadele için basitleştirilmiş uyarı niteliğindeki afişler halk sağlığının önemsendiğini göstermektedir.

Örneklem alınan son G20 ülkesi olan Rusya Federasyonu, 83 idari birimden oluşmaktadır. Bunlar merkezi devlete bağılı, ancak kendi içlerinde yasama, yürütme ve yargı organları olan özerk birimlerdir. Her bir bölge federal konseyde eşit düzeyde temsil edilmektedir (Akhundova, 2012, s. 68). Federal kent olan Moskova bu çalışmada örnekleme dahil edilmiştir. Moskova Belediyesi'nin web sitesinde temel temalardaki ilk sekme korona virüsü ilgili resmi bilgilerin yer aldığı sayfayı göstermektedir. İnternet sitesi genel olarak incelendiğinde göçmenlere yönelik hizmet kaleminin olmadığı görülmüştür. Sosyal destek nitelikli hizmetlerin dolaylı yoldan göçmenlere de sağlanabileceği düşünülerek sosyal destek sayfası incelenmiştir. Bu kapsamda 5 ve 10'dan fazla çocuğı olan büyük ailelere sosyal yardım ödemelerinin yapıldığı görülmüştür. Çok çocuklu ailelere yapılan yardımlardan Rusya Federasyonu vatandaşları, yabancı vatandaşlar ve Moskova'da ikamet yeri olan vatansız kişilerin faydalanabileceği; doğum yardımından ise yabancı vatandaşlar ve vatansız kişiler ile Moskova şehrinde ikamet yeri veya gerçek ikametgahı olan mültecilerin faydalanabileceği ifade edilmiştir. Moskova'da ikamet yeri olan vatansız kişiler ifadesinden yola çıkarak bazı mültecilerin bu yardımı alabileceği anlaşılmaktadır. Bunun dışında işsizlere ödenen yardımlar, sadece Rusya Federasyonu vatandaşlarına yapılan ödemeler arasında yer almaktadır (www.mos.ru). Moskova Belediyesi'nin web sitesinde doğrudan göçmenlere yönelik hizmet kaleminin ve göçmenleri bilgilendirici, yönlendirici nitelikte bir sayfanın olmadığı görülmüştür. Sınırlı alanda yapılan sosyal yardım uygulamaları için faydalanıcıların vatansız kişi ifadesiyle sınırlandırılması göçmenler arasında bir ayrımcılığa gidildiğini göstermektedir.

Çin, Hindistan ve Rusya'dan seçilen yerel yönetimler genel olarak değerlendirildiğinde, diğer G20 ülkelerindeki yerel yönetimlere göre göçmenlere yönelik sınırlı uygulamalarıyla dikkat çekmektedir. İçerik analizi sonucunda üç yerel yönetim biriminin internet sitelerinden edinilen bilgilerden yola çıkarak göçmen refahı alanında bu üç belediyenin etkin hizmet sunmadıkları anlaşılmaktadır.

Tartışma ve Öneriler

G20 forumu dünyanın en güçlü ülkeleri olarak anılan 19 ülke ve Avrupa Birliği Komisyonu'ndan oluşmaktadır. G20'nin belirlenmesinde, ülkelerin ekonomik güçleri, liderleri, siyasi konumları, ordularının sahip olduğu güç gibi kriterler dikkate alınmaktadır. Dünyanın en güçlü ülkeleri olarak bilinen G20 ülkelerinin bu başarılarının ülkelerindeki sosyal politika uygulamalarına da yansıdığı varsayılararak hazırlanan bu çalışmada yerel yönetimlerin zorunlu göçe maruz kalanlara (sığınmacı, mülteciler ve geçici koruma altındakiler) yönelik sosyal hizmet uygulamaları konu edinilmiştir. Türkiye'de en fazla göçmen barındıran on büyükşehir belediyesinin ve en fazla yabancı göçmen barındıran on G20 ülkesindeki yerel yönetimlerin göçmenlere yönelik sosyal hizmet uygulamaları ve sundukları hizmetler karşılaştırmalı incelenmiştir.

Türkiye'de en fazla göçmen barındıran 10 büyükşehir belediyelerinin web siteleri incelendiğinde bazı büyükşehir belediyelerinin göçmenlere yönelik sosyal hizmet uygulamaları sınırlı iken bazılarının göçmenlere daha duyarlı yaklaşım sergileme yoluna gittikleri anlaşılmaktadır. Sunulan hizmetlerin çoğunlukla sosyal yardım alanında yoğunlaştığı belirlenmiştir. Ardından uyum ve entegrasyon kapsamında gerçekleştirilen uygulamalar gelmektedir. Bunların genellikle etkinlik ve proje odaklı olup sürekliliğinin olmadığı, kısa vadeli çalışmalardan ibaret olduğu anlaşılmaktadır. Uğur ve arkadaşları (2017) Sakarya Büyükşehir Belediyesi'nin göçmenlere yönelik hizmetlerini değerlendirdikleri çalışmalarında etkinlik ve proje bazlı uygulamaların göçmenlerin moral motivasyonunu arttırdığına dikkat çekmişlerdir (Uğur vd., 2017). Kısa vadeli de olsa proje temelli uygulamaların göçmenlerin sosyal uyumlarına katkıda bulunduğu söylenebilir. Proje temelli uygulamaların bazı G20 ülkelerinde de olduğu yapılan içerik analizinde belirlenmiştir. Almanya'da Köln Belediyesi kültürlerarası etkileşim kurmak, ırkçılık ve sosyal dışlanmayla mücadele amacıyla; İtalya'da Milano Belediyesi zorunlu göç sırasında ayrı düşen göçmenlerin aile birleşimini sağlamak amacıyla yaptıkları proje çalışmaları buna örnek verilebilir. Bu uygulamaların göçmen refahına hizmet etmekle birlikte yeni yerleşilen bölgeye ve topluma uyum sağlama noktasında da etkili olabileceği düşünülmektedir. Ülkemizdeki belediyelerin göçmenlerin her türlü

sorun alanına yönelik daha çeşitli projeler tasarlayarak, yürütebilecekleri önerilebilir.

Göçmenlerin sosyal uyumunun önündeki en önemli sorunun dil yetersizlikleri olduğu açıktır. Bu kapsamda yerel yönetimlerin meslek edindirme kursları bünyesinde açılan yabancılara yönelik Türkçe dil kursları (İstanbul, Gaziantep, Şanlıurfa, Konya Büyükşehir Belediyeleri), göçmenlerin sosyal uyumlarını sağlamak amacıyla yapılan en önemli hizmetlerin başında gelmektedir. Türkiye genelinde birçok belediye bünyesinde dil kurslarının verilmesine rağmen farklı örneklerde yapılan araştırma sonuçlarında göçmenlerin dil bilmeme ve buna bağlı sorunların yaşandığına değinilmektedir. Şanlıurfa'da yaşayan 384 göçmenle yapılan bir çalışma sonucunda araştırmaya katılanların %81,6'sı Türkçe bilmediği (Karasu, 2016, s. 1006); Giresun'da yaşayan göçmen kadınların dil öğrenme olanaklardan en az birini bildiğini fakat çocukların bakımı nedeni ile bu programlara katılamadıkları (Alacadağlı ve Mamur Işıklı, 2018, s. 153); bir başka araştırmada ise Ankara'da yaşayan göçmenlerin uyumu önündeki en önemli engelin dil bilmemek olduğu ve bu durumun Türk komşularıyla ve toplumla ilişkilerini sınırlandırdığı (İzmir, 2018, s. 42) gibi olumsuz sonuçlara ulaşılmıştır. Dil öğrenme sorununun giderilmesinin şüphesiz göçmenlerin yaşadığı diğer sosyal sorunların çözümünde ve sosyal uyumlarının sağlanmasında etkili olacağı düşünülmektedir. Bu düşünceye paralel olarak G20 ülkelerinde örnekleme alınan Köln, Milano, Stockholm Belediyelerinin dil eğitimi verdikleri; Londra ve Toronto Belediyelerinin ise farklı dil seçeneklerinde hizmet imkanı ya da tercüman desteğinde buldukları belirlenmiştir. Dil yetersizliklerinin bireylerin kendilerini ve sorunlarını ifade etmede sorun teşkil etmesinin yanında toplumsal uyumun sağlanması önünde de engel olarak algılandığı ve bu nedenle yerel yönetim hizmetlerinde karşımıza çıktığı anlaşılmaktadır. Göçmenlere yönelik dil kurslarının yaygınlaştırılması, yararlanıcıların her yaş grubundan göçmenlere yönelik ayarlanması, çocuk bakımı nedeniyle katılımları sınırlanan kadınlara kreş desteğinin verilmesi, online dil eğitimlerinin tasarlanması gibi kolaylıkların tanınmasının kurslara erişimi ve katılımı arttıracakları düşünülmektedir. Bununla birlikte göçmenlerin sorunlarını daha kolay ifade edebilmelerine imkan tanıyan tercümanlık hizmeti

ve hizmetleri anlatan farklı dillerde broşürlerin hazırlanması göçmenlerin hizmetlere erişimlerinde kolaylık sağlayacaktır.

Zorunlu göçe maruz kalarak farklı ülkelerde yaşamlarını sürdürmeye çalışan göçmenlerin tek sorunu dil yetersizliği değildir. Göçmen ailelerin yaşadıkları ekonomik yetersizlikler ve buna bağlı istihdama katılım da önemli sorunların başında gelmektedir. G20 ülkelerinde Köln, Milano, İsveç, Londra, Toronto belediyelerinin göçmenlere yönelik istihdama hazırlık eğitimleri, kariyer planlama, iş ve meslek danışmanlığı, bireysel meslek eğitimi gibi programlarının olması göçmenlerin istihdamı için faydalı birer örnek teşkil etmektedir. Türkiye’de örnekleme alınan 10 büyükşehir belediyesi içinde istihdam ile ilgili meslek eğitimi ve istihdam danışmanlığı şeklinde sadece üç büyükşehir belediyesinde (Gaziantep, Şanlıurfa ve Adana) göçmenlere yönelik hizmet örneği bulunmaktadır. Göçmenlere mesleki eğitimi, iş ve meslek danışmanlığı gibi hizmetlerin sınırlı sayıda belediye tarafından veriliyor olması göçmenlerin istihdama katılımını sınırlandıracağı düşünülmektedir. Nitekim Ankara-Siteler örneğinde yapılmış bir araştırmada göçmenlerin dil yetersizlikleri, vasıfsız ve eğitimsiz olmaları sebebiyle bu göçmenlerin iş bulma olanaklarının azaldığını ve bunun da göçmenleri kayıt dışı, düşük ücretli, fazla nitelik gerektirmeyen işlerde çalışmaya yönelttiği, Türk işçilere göre daha düşük ücretler karşılığında daha fazla mesai saati harcayarak, kimsenin yapmak istemediği işlerde kayıt dışı olarak çalışmak zorunda kaldıklarına değinilmiştir. Ayrıca yaşanan ekonomik sorunlar nedeniyle yaşam alanlarında kentsel hizmetlerden yeterince yararlanamadıkları ve kent yaşamı dışında gettolaşmaya doğru giden bir yapıya dahil olup, kendilerinden olan topluluklarla oluşturdukları yerin “Suriyeli Mahallesi” olarak etiketlendiği ve bunun da göçmenlerin sosyal uyumunu olumsuz etkilediği değinilen sorunlar arasında yer almaktadır (Gürel Üçer, Özkazanç ve Atılgan, 2018, s. 621). Sınır illerde bulunan yerel yönetimler için istihdam edilmeyen göçmenler daha farklı riskler oluşturmaktadır. Göçmenlerin yasadışı yollara başvurabilme olasılığına karşı bu noktada belediye-STK-kamu kurumlarının iş birliği içerisinde eşgüdümlü çalışmalar yürütmesi gerekmektedir. Bir araştırmada Hatay’da istihdam edilmeyen göçmenlerin mazot ve insan kaçakçılığı gibi yasadışı işlerle uğraştıkları, insan ticaretinden elde edilen kimliksiz

kadınların fuhuş çetelerine satıldığı veya Türk erkekleriyle para karşılığı evlendirilerek insan onuruna yakışmayan durumların yaşandığı dile getirilmiştir. Araştırmanın sonucunda göçmenlerin istihdama katılamamalarının neden olduğu yoksulluğun, göçmenler açısından yapılan yasadışı işlerin gerekçesi olduğuna da dikkat çekilmiştir (Harunoğulları ve Cengiz, 2014, s. 311, 318). Bir başka çalışma sosyal uyumun sağlanmasında eğitimin başat rol oynaması gerektiğini savunmakla birlikte, dil eğitiminin yetişkinlerin kendi ayakları üzerinde durabilmeleri için bir ihtiyaç olduğuna vurgu yapmaktadır (Tunç, 2015, s. 59). İstihdam sorunu görüldüğü gibi sadece ekonomik değil sosyal ve toplumsal riskleri de gündeme getirmektedir. Bu bağlamda yerel yönetimlerin göçmenlerin istihdama kazandırılması noktasında daha fazla rol alması göçmenlerin sosyokültürel ve sosyoekonomik sorunlarının çözümünde ve göçmenlerin ve toplumun refahının temininde önem arz etmektedir. Bu nedenle bütün belediyelerin, İŐKUR ile iş birliği halinde, göçmenlerin istihdam edilmeleri için özel bir çalışma birimi oluşturabileceği önerilebilir.

G20 örneklerinden Köln, Milano, Stokholm, Toronto Belediyeleri mesleki eğitim, iş ve meslek danışmanlığı gibi hizmetler sunarken ve Londra Büyükşehir Belediyesi'nin işverenleri göçmenleri istihdam etmeye teşvik ettiği çalışmaların olması sosyal risklerle mücadelede önem arz etmektedir. Ülkemizde yerel yönetimler tarafından istihdam ile ilgili göçmenlerin hak ve yükümlülüklerinin anlatıldığı, mesleki kurs ve eğitim bilgilerinin yer aldığı ve arabuluculuk hizmetleri ile işçi-işveren koordinasyonun sağlandığı merkezlerin oluşturulup yaygınlaştırılmasının sosyal risklerle mücadele etmede ve toplumsal barışın ve sosyal bütünleşmenin sağlanmasında da etkili olacağı söylenebilir.

Ülkemizde yerel yönetimler tarafından göçmenlere yönelik sunulan eğitim hizmetleri ağırlıklı olarak yetişkin göçmenlere yönelik olup Türkçe okuma, yazma ve konuşma eğitimleri yanında meslek kursları da verilmektedir. Kadın göçmenlere yönelik olarak dikiş, nakış, terzilik, açıcılık gibi beceri kazandırıcı kursların ağırlıklı olduğu görülmüştür. Çocuk göçmenlere yönelik açılan ve sürekliliği olan eğitim hizmeti örneği iki belediyede (Gaziantep ve Konya Büyükşehir Belediyeleri) bulunmaktadır. İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin kısa vadeli de olsa göçmen çocukların

eğitime destek amaçlı çalışması mevcuttur. Yapılan bir çalışmada göçmen çocukların örgün eğitimde karşılaştığı en büyük sorunun dil olmakla birlikte çocukların denklik seviyelerinin belirlenememesi sonucunda akademik başarısızlık, yabancılık, yalnızlık gibi sorunlarla eğitim öğretimden yeterince faydalanamadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Eğitimde bu tür sorunların çözülebilmesi için kamu kurumlarının ve yerel yönetimlerin iş birliği yapılması gerektiğine dikkat çekilmiştir (Abay ve Güllüpnar, 2020, s. 57). Benzer şekilde Köln Belediyesi eğitimi uyumu sağlamada en önemli araç olarak görmeden yola çıkarak göçmen çocuklarının topluma daha kolay entegre olabilmeleri için okullardaki sosyal hizmet birimiyle iş birliği halinde çalışmaları göçmen çocukların topluma kazandırılması için ülkemize iyi bir örnek olarak gösterilebilir. Bu anlamda ülkemizde okul sosyal hizmeti uygulamasının hayata geçirilmesi önem arz etmektedir. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi'nin eğitim alanındaki yaptığı sosyal yardım ve sosyal uyum etkinlikleri ülkemiz yerel yönetimleri arasında güzel bir örnek olarak değerlendirilebilir. Bununla birlikte yerel yönetimlerin, kamu kurumlarının ve sivil toplum kuruluşlarının göçmenleri ilgilendiren alanlarda iş birliğini arttırması sosyal uyumun sağlanmasında kolaylık sağlayacaktır.

Toplum güvenliğinin korunması, sosyal uyumun sağlanması amacıyla yerel halkın toplum düzenini oluşturan yazılı olmayan kuralları (kamusal alanda nasıl davranılır, toplu taşıma araçları nasıl kullanılır, vb.) ile günlük yaşamı kolaylaştırması için bölge kültürü ve halkı hakkında bilgilerin yer aldığı rehberin yerel yönetimler tarafından oluşturularak bu rehberlerin yeni gelen göçmenlere ulaştırılması uyuma hazırlık teşkil etmesi açısından iyi bir başlangıç olabilir. Benzer şekilde G20 ülkelerinde Köln ve Stockholm Belediyeleri web sitelerinde göçmenlere toplum içerisinde uyulması gereken bazı normların ve günlük yaşamı kolaylaştırıcı bilgilerin olduğu broşürleri online olarak paylaşmaktadırlar. Bu uygulamanın büyükşehir belediyelerince farklı dillerde sunulmasının faydalı olacağı düşünülmektedir.

İçerik analizine tabi tutulan büyükşehir belediyelerinin hepsinde sosyal yardım birimleri bulunmaktadır. Yerel yönetimlerin sosyal yardım birimine başvuran göçmenler de bu hizmetten yararlanabilmektedir.

Sosyal yardım konusunda yerel yönetimlerin göçmenlere yönelik tutumları farklılık gösterebilmektedir. Bazı yerel yönetimler göçmenlere hak temelli yaklaşım elindeki imkanları kullanırken bazıları göçmenlere yönelik çalışmaları siyasi kaygıyla yerel halk tarafından tepki alır çekincesiyle kısıtlamakta ya da STK'lara destek olarak gerçekleştirilmektedir (Global Göç Çalışmaları Merkezi, 2016). Balıkesir'de yaşayan göçmenlere yönelik yapılan bir araştırmada kamp dışında yaşayan göçmenlere sağlanan sosyal yardımların beklentiyi karşılamakta yetersiz olduğuna değinilmektedir. Göçmenlere sunulan sosyal yardımların, kısa süreli afet yönetimi anlayışından çıkıp, uzun vade ve köklü göç yönetiminde sosyal hizmet anlayışı ile daha kapsamlı hizmet sunmaları gerektiğine, bunun için yerel yönetimlerin ek kaynak ve sosyal yardım politikası geliştirmesi gerektiğine vurgu yapılmaktadır (Tosun ve Azazi, 2019, s. 222). Çankırı Belediyesi'nin göçmenlere yönelik uygulamalarının değerlendirildiği bir çalışmada yerel yönetimlerin sunacakları sosyal yardımlarda merkezi bütçeden alınan payın arttırılması ve göçmenlere yönelik gerekli desteğin sağlanması konusunda sosyal politika ve stratejilerin geliştirmesi gerektiğine dikkat çekilmiştir (Atmaca, 2018, s. 65). G20 örneklemindeki belediyelerin büyük çoğunluğunun sosyal yardım uygulamalarını doğrudan yapmadıkları, öncelikle göçmenleri mesleki eğitim alarak istihdam etmeye odaklandıkları gözlemlenmiştir. Bununla birlikte Moskova, Paris, Toronto, Yeni Delhi, Milano Belediyeleri çok sınırlı alanlarda sosyal yardım yapmaktadır. Çoğunlukla belediyelerin sayfalarında sosyal yardıma ihtiyacı olanlara yönelik yardım yapan sivil toplum kuruluşlarının bilgilerinin verildiği ve yerel halka göçmenlere yönelik nasıl destekte bulunabileceklerine yönelik bilgilendirici paylaşımların yapıldığı belirlenmiştir. Ülkemizde göçmenlere yönelik sosyal yardım uygulamalarının yerel yönetimlerin yanında birçok kamu ve kamu dışı refah kurumu tarafından da yapılmadığı bilinmektedir. Yerel yönetimlerin hak temelli yaklaşımla, sosyal adaleti gözeterek bölgesinde gerçek ihtiyaç sahibi göçmenleri belirleme noktasında hassas davranıp, periyodik yardımlarını bu ailelerin kendilerine yeterli hale gelene kadar yapmaları gerekmektedir. Belediyeler web sitelerinde G20 ülke örneklerinde olduğu gibi göçmenlere güvenilir nitelikteki sosyal yardım ve ücretsiz sosyal hizmetleri sunan sivil toplum kuruluşlarının bilgilerinin yer aldığı rehberleri paylaşmalıdırlar. Bunun yanında yerel yönetimlerin göç-

men ailelerinin sahip oldukları potansiyelleri değerlendirmeleri noktasında destekleyici ve yol gösterici görev üstlenmeleri gerekmektedir. Ailede geçimi sağlayabilecek olan bireylerin gerekli eğitim ve destekleri almaları sağlanarak istihdama kazandırılmaları, kadınların güçlendirilmeleri ve üretime kazandırılmaları aile ekonomisinde aktif rol almalarının desteklenmesi önem arz etmektedir.

G20 ülke belediyelerinin örneklerine bakıldığında göçmenlere yönelik hizmet veren birimlerin farklı isimlerle anılabildiği görülmektedir. Köln Belediyesi'nde entegrasyon masası, Paris Belediyesi'nde dayanışma, Milano Belediyesi'nde sosyal hizmetler, Londra Belediyesi'nde topluluklar gibi başlıklar altında göçmenlere yönelik hizmetler ele alınmaktadır. Türkiye özelinde ise Gaziantep, Adana, Mersin, Bursa ve İzmir Büyükşehir Belediyelerinde göçmenlere yönelik özel birim bulunmaktadır. Sosyal refah hizmetlerinin farklı birim ve müdürlükler tarafından gerçekleştirildiği dikkate alındığında, göçmenlerin bu hizmetlere dair kapsamlı bilgiye hangi müdürlük ve birimden ulaşabileceği, başvurularını hangi birime yapacaklarına dair karışıklığa neden olabileceği düşünülmektedir. Diğer yandan göçmenlere yönelik birim isimlendirmelerinin olması onları farklı kurum ve kuruluşlara gitmeden tek bir birim üzerinden başvurularını yapmaya imkan tanıyabilir. Bu nedenle göçmenlere özel birim isimlendirmesi olsun veya olmasın yerel yönetim çalışanlarının dezavantajlı bir grup olan göçmenlere duyarlı davranmaları, kurumda planlı, koordineli, iş birliği içerisinde çalışma ortamının oluşturulması, gerektiğinde farklı birimlerin birbirlerine hizmet sevk, yönlendirme işlemlerini yapabilmeleri göçmenlerin hizmet başvurusunda bulunmadaki zorlukları aşmalarında etkili olacaktır düşünülmektedir. Bunun yanında resmî kurumlarda yapılmak istenen başvurularla (evlilik, hastane işlemleri, sosyal yardım vb.) ilgili kurumlara nasıl ulaşılacağı, nasıl başvurulabileceğine dair bilgilerin yer aldığı farklı dillerde hazırlanan rehberlerin yerel yönetimler tarafından göçmenlere ulaştırılması bilgi akışını hızlandırabilecektir.

Uluslararası göç olgusu siyasal, kültürel, ekonomik ve sosyal alanda olmak üzere pek çok boyuta sahiptir. Doğurduğu sonuçlar nedeniyle merkezi idareyi, yerel yönetimleri ve STK'ları doğrudan ilgilendirdiği için bu kurumların koordineli çalışması sorunların çözümünde etkili olacaktır

(Oktay, Candan ve Maltaş Erol, 2016, s. 784). Bir çalışmada yerel yönetimlerin göçmenlere yönelik görev ve sorumluluklarının kamu politikası olarak ele alınması gerektiğini belirtirken, il bazında yerel yönetim, valilik, ilgili bakanlık ve STK koordinasyonsuzluğunun yerel yönetimlerin göç yönetimi konusunda yaşadıkları en önemli sorunlardan biri olduğuna değinilmiştir (Göküş ve Çubukcu, 2018, s. 153). Göçmenlere yönelik kapsamlı çalışmalar için il düzeyinde valilik, yerel yönetimler, Kızılay ve diğer STK'lar arasında eşgüdümlü ve iş birliği içerisinde çalışmalar yürütülmelidir. Göçmenlere yönelik sağlıklı verilerin elde edilmesi, temel insani ihtiyaçlarının belirlenebilmesi için kurumlar arası koordinasyon olmak zorundadır (Doğan ve Karakuyu, 2016, s. 333). G20 ülkeleri örneğine bakıldığında sosyal refah sunucuları arasında iş birliği sağlanması konusunda çoğu belediyenin çalışmalarının olduğu görülmektedir. Örneğin Köln Belediyesi'nin okul sosyal hizmeti birimiyle, Paris Belediyesi'nin sivil toplum kuruluşlarıyla, Los Angeles Belediyesi'nin valilikle, Milano Belediyesi'nin derneklerle, Stokholm Belediyesi'nin sivil toplum kuruluşları ve kamu servisleriyle olan iş birlikleri göçmenlere yönelik sundukları hizmetleri zenginleştirmektedir. Bununla birlikte yerel yönetimlerin sosyal refah sunucularıyla eşgüdümlü hareket ederek göçmen refahını sağlamada kurumların yükünü hafifletmesi, hizmetlerin zenginleştirilmesi ve hizmet sunumunun kolaylaştırılması açısından önem arz etmektedir. Ayrıca ülkemizde sosyal refah sunucularının ortak bir göçmen veri tabanı üzerinden çalışarak, her bir kurumun göçmenlere yönelik sunacağı sosyal hizmet ve sosyal yardım uygulamalarını hakkaniyete uygun olarak gerçekleştirmeleri sağlanabilir.

G20 ülkelerinde örnekleme dahil edilen belediyelerin hepsinin internet sitelerinde COVID-19 ile mücadele için ayrıntılı bilgilerin olduğu görülürken, Türkiye'de sadece Adana Büyükşehir Belediyesi'nin internet sitesinde ayrıntılı bilgi yer almaktadır. Konya, Mersin, Şanlıurfa ve Bursa Büyükşehir Belediyelerinin internet sitelerinde ise pandemiye ilişkin haber, uyarı ve/veya hizmetler sınırlı da olsa görünmektedir. Bu bilgidен yola çıkarak ülkemizdeki yerel yönetimlerin çoğunluğunun pandemiye mücadelede etkin katılımının olmadığı, pasif bilgilendirmelerinin çok sınırlı tutulduğu ve dolayısıyla halk sağlığının yeterince önemsenmediği

söylenbilir. G20 ülkelerinden örnekleme dahil edilen yerel yönetim uygulamaları dikkate alındığında pandemiden etkilenen ve işini kaybetme riski olan özel sektör ve serbest çalışanlarının bu süreci zorlanmadan atlatabilmeleri için yerel yönetimlerin ve diğer refah aktörlerinin iş birliğiyle bir yardım fonu oluşturmaları önerilebilir.

Sonuç olarak G20 ülkelerinin her birinin politik yapılarının ve yerel yönetim anlayışlarının birbirlerinden farklı olduğu ve yerel yönetimlerin dışında birçok sosyal refah sunucularının varlığı dikkate alındığında göçmenlere yönelik sundukları hizmetlerin değişkenlik göstermesi açıklanabilir bir durumdur. Çin’de Şanghay, Hindistan’da Yeni Delhi Belediyelerinin web siteleri incelendiğinde göçmenlere yönelik herhangi bir hizmet kalemelerinin olmaması bu ülkelerin göçmenlere yönelik herhangi bir hizmet sunmadığı anlamına gelmemektedir. Bu çalışmada G20 ülkelerinden örnekleme dahil edilen belediyelerin göçmenlere yönelik sundukları hizmetleri ülkemiz büyükşehir belediyelerinin hizmetleriyle karşılaştırarak hem büyükşehir belediyelerimizin bu anlamdaki durumu ortaya çıkarılmış hem de sunulan hizmetleri çeşitlendirerek zenginleştirmek için öneriler getirilmiştir. Bu çalışmada bazı büyükşehir belediyelerinin göçmenlere yönelik çoğu G20 ülkesinde seçilen belediyelerden çok daha duyarlı sosyal refah hizmetleri sunduğu, bazı büyükşehir belediyelerininse yetersiz kaldığı görülmektedir. Bu anlamda sosyal belediyeçilik anlayışı ileri olan belediyelerin hizmetlerinden yola çıkarak getirilen öneriler büyükşehir belediyelerine yol gösterici nitelik taşımaktadır.

Kaynaklar

Abay, A. ve Güllüpnar, F. (2020). Suriyeli çocukların eğitim ve uyum sorunlarının değerlendirilmesi: Kızıltepe örneği, Muhakeme Dergisi, 3(1), 141-160.

Akarçay, P. (2017). Local governments in Sweden. Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, (44), 371-381.

Akçakaya, O. (2016). Toronto ve Sidney yerel yönetimlerinin stratejik yönetim süreçleri üzerine mukayeseli bir inceleme. Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi, 6(2/1), 65-80.

Akhundova, J. (2014). Rusya’da yerel yönetimler: mevcut durum ve sorunlar. *Avrasya Etüdları*, 46(2), 39-58.

Alacadağlı, E. ve Mamur Işıkcı, Y. (2018). Yerel yönetimlerin sığınmacı kadınlara yönelik politikaları: Bayburt ve Giresun Örnekleri, *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(16), 141-160.

Atasü Topçuoğlu, R. (2014). Hayatı değiştirmek için yola çıkanlar-yola çıkınca değişen hayatlar: Bir müracaatçı grubu olarak göçmen çocuklar. *Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi*, 25(1), 89-107.

Atmaca, Y. (2018). Belediyeler ve göçmen politikaları: Çankırı örneği, *Kent Kültürü ve Yönetimi Hakemli Elektronik Dergi*, 12(1), 56-66.

Belediye Kanunu (2005, 3 Temmuz). Resmi Gazete (Sayı: 25874). Erişim Adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5393.pdf> , Erişim Tarihi: 10.10.2020

Collier, D., & Mahoney, J. (1996). Insights and pitfalls: selection bias in qualitative research. *World Politics*, 49(1), 56-91.

Demirhan, Y. ve Aslan, S. (2015). Türkiye’nin sınır ötesi göç politikaları ve yönetimi. *Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(1), 23-62.

Doğan, B. ve Karakuyu, M. (2016, Ocak). Suriyeli göçmenlerin sosyoe-konomik ve sosyokültürel özelliklerinin analizi: İstanbul Beyoğlu örneği. *Marmara Coğrafya Dergisi* (33), 302-333.

Erkul, H., Kara, H., Şimşek, S. (2016). ABD ve Almanya yerel yönetimlerinin karşılaştırılması. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 14(27), 33-58.

Esping-Andersen, G. (1990). *The three worlds of welfare capitalism*. New Jersey: Princeton University Press.

Geçici Koruma Yönetmeliği. (2014, 22 Ekim). Resmî Gazete (Sayı: 30989). Erişim adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/21.5.20146883.pdf>, Erişim Tarihi: 28.12.2020

Gencer, T. E. (2017). Göç ve eğitim ilişkisi üzerine bir değerlendirme: Suriyeli çocukların eğitim gereksinimi ve okullaşma süreçlerinde karşılaştıkları güçlükler. *Journal of International Social Research*, 10(54), 838-851.

Genç, Y. ve Kara, H. Z. (2016). İç göç sürecinde birey rollerinin toplumsal cinsiyet açısından değerlendirilmesi. PESA Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 2(3), 31-40.

Global Göç Çalışmaları Merkezi (2016). Yrd. Doç. Dr. Yasemin Çakırer Özservet ile Söyleşi: Kentler, Yerel Yönetimler ve Göç Politikaları. Erişim: <http://globalpse.org/yard-doc-dr-yasemin-cakirer-ozservet-ile-soylesikentler-yerel-yonetimler-goc-politikalari/>

Göküş, M. ve Çubukçu, Z. (2018). “Göç Yönetiminin Yerel Boyutu: Belediyelerin, Suriyelilere Yönelik Kamu Hizmetlerinin Değerlendirilmesi”. Ed. Kanlı, İ. B. Güncel Kent Sorunları Üzerine Yazılar içinde (s. 135-156), Osmangazi: Ekin Basım Yayın Dağıtım.

Gönültaş, B. M. ve Kelebek, G. (2017). Metropollerde önemli bir realite: göç, çocuk suçluluğu ve sosyal hizmet odağında çözüm önerileri. Türkiye Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi, 1(2), 142-155.

Gray, A. (Ekim, 2017). These charts show how migration is changing our cities. World Economic Forum. Erişim adresi: <https://www.weforum.org/agenda/2017/10/how-migration-is-changing-world-cities-charts/>

Günal, P. (2009). Avrupa Birliği'nin Sosyal Politikası Çerçevesinde Güney Avrupa Sosyal Devlet Modeli Ve Türkiye. Sosyal Yardım Uzmanlık Tezi, Ankara: Başbakanlık Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü.

Güneş, M. (2009). Almanya ve Türkiye'deki yerel yönetimlere karşılaştırmalı bir bakış. Savunma Bilimleri Dergisi, 8(2), 145-165.

Gürel Üçer, Z. A., Özkazanç, S., Atılgan Z. (2018). Geçici koruma statüsündeki Suriyeli kente uyumu: Ankaralar Siteler'de istihdama katılım. Uluslararası Bilimsel Araştırma Dergisi, 3(2), 610-624.

Harunoğulları, M. ve Cengiz, D. (2014). Suriyeli göçmenlerin mekânsal analizi; Hatay (Antakya) örneği. TÜCAUM VIII. Coğrafya Sempozyumu, 23-24.

Işıkhan, V. (2015). “Gelişmiş Ülkelerde Yerel Yönetim Yapıları”, Yerel Yönetimler ve Sosyal Hizmetler içinde, Erzurum: Atatürk Üniversitesi

Açık Öğretim Fakültesi Yayınları.

İnanç, H. ve Ünal, F. (2006). İngiltere’de yerel yönetimler. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, (16), 125-140.

İzmir, H. (2018). “Ankara’daki Mültecilerin Sosyal Dışlanma Deneyimleri”. Ankara’daki Suriyelilerin Mültecilik Deneyimleri içinde. Ankara: Sosyoloji Derneği.

Karasu, M. A. (2016). Şanlıurfa’da yaşayan Suriyeli sığınmacıların kentle uyum sorunu. Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 21(3), 995-1014.

Kavruk, H. (1999). Hindistan’da yerel yönetimler. Çağdaş Yerel Yönetimler, 8(3), 138-167.

Küçük, H. (2019). Yerel yönetim sistemlerinde İtalya örneği. Journal of Political Administrative and Local Studies, 2 (1), 1-26.

Leibfried, S. (1993). “Towards a European Welfare State”, New Perspectives on the Welfare State in Europe, (Ed. C. Jones), pp. 133–156, London: Routledge Press.

Oktay, E., Candan, H., Maltaş Erol, A. (2016). Göç yönetiminde merkezi idare ve yerel yönetimlerin fonksiyonel sorun alanları. International Congress on Social Sciences, China to Adriatic (773).

Özdemir, S. (2005). Sosyal gelişim düzeyleri farklı refah devletlerinin sınıflandırması üzerine bir inceleme, Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi, 49, 231-266.

Özmete, E. ve Arslan, E. (2018). Göç: Transnasyonalizm ve transnasyonal sosyal hizmet. Toplum ve Sosyal Hizmet, 29(1), 173-207.

Şengül, R. (2012). Fransa’da yerinden yönetim politikalarının belediye yönetimine etkileri. Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 9(20), 31-44.

Tanrıverdi, H. ve Köksal, G. (2018). Etnografik Araştırma, Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri: Nicel, Nitel ve Karma Tasarımlar İçin Bir Rehber (içinde). Edt: Şebnem Aslan. (s. 245-255), Konya: Eğitim Yayınevi.

*Yerel Yönetimlerin Göçmenlere Yönelik Sosyal Hizmet Uygulamalarının
Karşılaştırılması: G20 Ülkeleri ve Türkiye*

Tosun, S. ve Azazi, H. (2019). Yerel’de mülteci ve sığınmacılara yönelik, sosyal politika uygulamaları: Balıkesir örneği. Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi, 14(2), 213-234.

Trochim, W. M., Donnelly, J. P., Arora, K. (2016). Research methods: The essential knowledge base (2nd Ed.). Boston, MA: Cengage Learning.

Tunc, A. ve Kızıl, B. (2018). Çin halk cumhuriyeti’nin dönüşümü ve yerel yönetimler. Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi, 8(2), 51-72.

Tunç, A. Ş. (2015). Mülteci davranışı ve toplumsal etkileri: Türkiye’deki Suriyelilere ilişkin bir değerlendirme. Tesam Akademi Dergisi, 2(2), 29-63.

Tuoheti, G. (2014). Çin halk cumhuriyeti’nde yerel yönetimler. Yerel Politikalar, (6), s. 65-76.

Uğur, A., Sönmez Çalış, Ö. A., Yiğit, B. (2017). Yerel yönetimlerin göçmenlere yönelik uygulamaları: Sakarya büyükşehir belediyesi örneği . Geçmişten Günümüze Sakarya: Uluslararası Sakarya Sempozyumu içinde, (s. 705-716). Sakarya.

Uluocak, G. P. (2009). İç göç yaşamış ve yaşamamış çocukların okulda uyumu. Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi (26), 35-44.

UN DESA (2019). International Migrant Stock 2019. Erişim adresi: <https://www.un.org/en/development/desa/population/migration/data/estimates2/estimates19.asp> Erişim Tarihi: 12.05.2020

http://ismek.ist/tr/haber_detay.aspx?RegID=8892, Erişim Tarihi: 17.08.2020.

<http://www.shanghai.gov.cn/shanghai/n46669/n46915/index.html>, Erişim Tarihi: 10.07.2020.

<https://cd13.lacity.org/news/covid-19-update-state-assistance-immigrants-los-angeles>, Erişim Tarihi: 13.06.2020.

<https://cd13.lacity.org/news/providing-covid-19-disaster-relief-undocumented-immigrants>, Erişim Tarihi: 13.06.2020.

<https://clb.org.hk/content/migrant-workers-and-their-children>, Erişim Tarihi: 10.07.2020.

[https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=File:Foreign-born_inhabitants_living_in_selected_EU_cities,_2014_\(%C2%B9\)_Cities16.png](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=File:Foreign-born_inhabitants_living_in_selected_EU_cities,_2014_(%C2%B9)_Cities16.png), Erişim Tarihi: 11.06.2020.

<https://gaziantep.bel.tr/tr/etkinlikler/uluslararası-gocmenler-gunu-kutlamalarında-buyuksehir-belediyesi-suriyeli-cocuklar-korosu-sahne-aldi> , Erişim Tarihi: 17.08.2020.

<https://gaziantep.bel.tr/tr/haberler/suriyeliler-icin-bilgi-merkezi-kuruldu> , Erişim Tarihi: 17.08.2020.

<https://international.stockholm.se/governance/family-and-social-welfare/>, Erişim Tarihi: 11.06.2020.

https://ismek.ist/files/ismekOrg/File/ekitap/ismekbulten/Bulten_17.pdf , Erişim Tarihi: 17.08.2020.

https://www.adana.bel.tr/panel/uploads/yillikfaaliyetraporlari_v/files/2019-yili-faaliyet-raporu.pdf , Erişim Tarihi: 17.08.2020.

[https://www.bursa.bel.tr/dosyalar/yayinlar/200629015632_2019-Yili-Faaliyet-Raporu-\(18.06.2020\).pdf](https://www.bursa.bel.tr/dosyalar/yayinlar/200629015632_2019-Yili-Faaliyet-Raporu-(18.06.2020).pdf) , Erişim Tarihi: 17.08.2020.

<https://www.bursamuze.com/covid-19-un-kahramanlarına-minnet-ve-saygiyla-1238/>, Erişim Tarihi: 13.10.2020.

<https://www.destatis.de/EN/Themes/Society-Environment/Population/Migration-Integration/Tables/foreign-population-laender.html>, Erişim Tarihi: 10.07.2020.

<https://www.dw.com/tr/almanyada-her-d%C3%B6rt-ki%C5%9Fiden-biri-g%C3%B6%C3%A7men-k%C3%B6kenli/a-50112151>, Erişim Tarihi: 10.07.2020.

<https://www.gasmek.org.tr/sik-sorulan-sorular.html> , Erişim Tarihi: 17.08.2020.

<https://www.gaziantep.bel.tr/uploads/2020/08/2019-faaliyet-raporu-compressed.pdf> , Erişim Tarihi: 17.08.2020.

*Yerel Yönetimlerin Göçmenlere Yönelik Sosyal Hizmet Uygulamalarının
Karşılaştırılması: G20 Ülkeleri ve Türkiye*

<https://www.hatay.bel.tr/SaglikveSosyalHizmetlerDaireBaskanligi.aspx> ,
Erişim Tarihi: 17.08.2020.

<https://www.ibb.istanbul/Uploads/2020/7/2019-FAALİYET-RAPORU.pdf> ,
Erişim Tarihi: 17.08.2020.

https://www.ismek.ist/tr/haber_detay.aspx?RegID=3805 , Erişim Tarihi:
17.08.2020.

<https://www.izmir.bel.tr/tr/Haberler/21754/156> , Erişim Tarihi: 13.10.2020.

<https://www.konya.bel.tr/haberayrinti.php?haberID=7176> , Erişim Tarihi:
17.08.2020.

<https://www.konya.bel.tr/haberayrinti.php?haberID=7179> , Erişim Tarihi:
17.08.2020.

<https://www.london.gov.uk/what-we-do/communities/migrants-and-refugees/helping-resettlement-refugees> , Erişim Tarihi: 11.06.2020.

<https://www.mersin.bel.tr/sosyal-hizmetler-dairesi-baskanligi> , Erişim Tarihi:
17.08.2020.

<https://www.migrationpolicy.org/programs/data-hub/charts/us-immigrant-population-state-and-county> , Erişim Tarihi: 10.07.2020.

<https://www.ndmc.gov.in/departments/welfare.aspx> , Erişim Tarihi:
10.07.2020.

<https://www.stadt-koeln.de/service/produkt/schulpflicht-fuer-neu-zugewanderte-kinder-und-jugendliche&usg=ALkJrhhnXIQSla4XXI89sOvcipW3pjoVZA> , Erişim Tarihi: 13.06.2020.

<https://www.statista.com/statistics/743004/top-ten-cities-with-the-largest-proportion-of-foreigners-in-italy/> , Erişim Tarihi: 10.07.2020.

<https://www.toronto.ca/city-government/council/2018-council-issue-notes/2018-refugees-issues-note/#:~:text=As%20the%20primary%20destination%20for,close%20to%207%2C000%20Syrian%20refugees.> ,
Erişim Tarihi: 13.06.2020.

<https://www.un.org/en/development/desa/population/migration/data/estimates2/estimatesgraphs.asp?2g2> , Erişim Tarihi: 10.07.2020.

www.mos.ru/%2Fuslugi/%2Fsocialnaya-podderzhka/%2Fprochim-lgotnym-kategoriyam/%2F, Erişim Tarihi: 13.06.2020.

https://www.sanliurfa.bel.tr/files/1/2019_faaliyet_raporu.pdf , Erişim Tarihi: 17.08.2020.

<https://www.comune.milano.it/servizi>, Erişim Tarihi: 11.06.2020.

<https://www.paris.fr/solidarites>, Erişim Tarihi: 13.06.2020.

<http://www.refugeeguide.de/tu/>, Erişim Tarihi: 10.07.2020.

<https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638>, Erişim Tarihi: 10.07.2020.

<http://www.komek.org.tr/alanbrans.php> , Erişim Tarihi: 17.08.2020.

<https://sosyalhizmetler.ibb.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 17.08.2020.

<https://www.ankara.bel.tr/sosyal-hizmetler/> , Erişim Tarihi: 17.08.2020.